

Slekt og Data

Medlemsblad for DIS-Norge

årgang 15

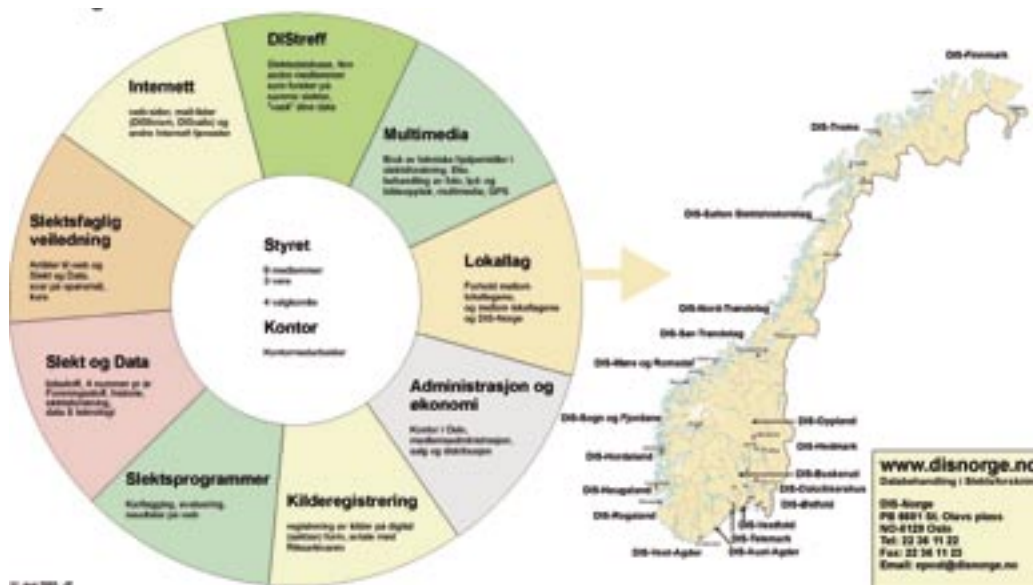

nr. 3

2004

“Kom dere avsted til
slektforskerdagen
30. oktober!”

Aktivitetsutvalg i

NORGE

Administrasjon og økonomi

Finn Karlsen (leder, styreansvarlig)
Tone Eli Moseid (nestleder)
Dagfinn U. Larsen (kasserer)
Tharald Moen (markedsføring)
Åse Wethal Holen (kontorleder)

Slektsprogrammer

Ole Bjørn Darrud
(leder og styreansvarlig)
Liv Marit Haakenstad
Kjell Helge Moe
Bjørn Strøm

Lokallag

Vidar Øverlie (leder)
Dagfinn Andreassen
Jan Eivind Braaten
Viggo Eide
Finn Karlsen (styreansvarlig)
Steinar Oddenes
Jan Solberg

Internett

Jan Eri (leder)
Lars Nygaard
Einar Balle
Anne Mette Bjørgan
Alf Christophersen
Helge Haugland
Oddvar Hesjedal (styreansvarlig)

DIStreff

Rolf Bjerke Holte (leder)
Tharald Moen (styreansvarlig)
Alf Christophersen
Johnny Berild
Helge Haugland
+ lokale kontakter

Slekt og Data

Ole Harald Flåten (redaktør
slekt-og-data@disnorge.no)
Finn Holden
(ass. redaktør, historie, slektsfaglig)
Jan M. Keus (etterlysninger)
Ole Bjørn Darrud
(slektsprogrammer)
Liv Marit Haakenstad (datafaglig)
Tone Moseid (styreansvarlig)
Eirik Nord (lokallag)
Knut Winje (bilder)

Kilderegistrering

Lars Nygaard (leder)
Gunnar Borvik
Finn Karlsen
Frank Stenslie
Renathe-Johanne Wågenes
(styreansvarlig)
Einar Aasprong
Gunnar Aase

Slektsfaglig veiledning

Lars Løberg (leder)
Norunn Klettum
Finn Holden
Kjell Helge Moe
Knut Bryn (styreansvarlig)

Multimedia

Arne Langeland
(leder og styreansvarlig)
Magne Mæle
Bjørn Strøm
Knut Winje
Arnt Egil Ursin

Slektsforskerdagen

En av de viktige sakene DIS-Norge skal drive med, er "aktiv markedsføring overfor potensielle medlemmer". Dette skal vi gjøre på mange måter og gjennom mange kanaler både på nasjonalt nivå, men aller viktigst gjennom våre lokallag og lokale grupper.

Gjennom de seneste årene har Slektsforskerdagen blitt utviklet til et ganske slagkraftig redskap i denne markedsføringen. Det er for hvert år flere lokallag som legger arrangement til denne dagen. I 2003 har vi registrert 18 arrangement rundt omkring i landet. Hvor mange det blir i år, har vi ikke helt oversikt over ennå, men regner med at antallet arrangementer vil øke. Snart er vi kanskje kommet dit at Slektsforskerdagen arrangeres over hele landet.

HVA ER VÅRT VIKTIGSTE BUDSKAP?
Gjennom Slektsforskerdagen ønsker vi å vise på forskjellige måter at slektsforskning er en viktig aktivitet. Den er viktig blant annet:

- fordi den knytter forbindelser mellom mennesker,
- fordi den er med på å skape tilhørighet,
- fordi den skaper interesse for vår historie

I sum kan vi vel si at slektsforskning er et svært viktig tiltak for kulturbevaring på flere plan. Men i alt dette må vi ikke glemme å fortelle at slektsforskning også er gøy og gir veldig mange positive opplevelser.

HVA ØNSKER VI Å OPPNÅ?

Gjennom Slektsforskerdagen ønsker vi å oppnå en rekke ting.

- Vi ønsker å få personer med interesse for slektsforskning i tale for å hjelpe dem videre
- Vi ønsker å presentere DIS-Norge som det ledende slektsforskermiljøet

- Vi ønsker å vise fram en del av hjelpemidlene vi rår over
- Vi ønsker å fortelle om noen av metodene vi bruker

Dette gjør vi ved hjelp av foredrag, demonstrasjoner, utstillinger og samtale med besøkende. Og blant disse er kanskje den siste, samtale med folket, den viktigste aktiviteten under Slektsforskerdagen.

VIKTIGE SAKER FRAMOVER

Når vi er ferdige med Slektsforskerdagen, må vi rette blikket framover mot andre deler av virksomheten vår. Noe av det vi skal jobbe med, er følgende.

MEDLEMSTILBUD

Vi som er aktive i foreningen, har ikke store vanskeligheter med å peke på fordeler med å være medlem i DIS-Norge. Men vi ønsker at medlemskap også skal kunne gi en del andre fordeler. Derfor arbeider vi hele tiden med å kunne tilby medlemmene et allsidig og aktuelt tilbud om rabatter og lignende.

VIDEREKOMNE

Vi har i de senere åra vært veldig flinke til å fortelle om hvordan man kommer i gang med slektsforskning. Dette har vært viktig og vil fortsatt være viktig framover. Imidlertid er det slik at en god del av våre medlemmer etter hvert har kommet godt over nybegynnerfasen. Disse må vi i stadig økende grad fokusere på og legge virksomheten til rette for at de blant annet gjennom foreningen skal kunne oppleve fortsatt vekst som slektsforsker.

Det vil blant annet bety at en økende del av Slekt og Data må inneholde aktuelt stoff for de mer erfarne slektsforskerne. Det må også bety at vi i de forskjellige lokallagene må legge til rette aktiviteter for de viderekomne. Dette gjelder både i kursvirksomhet og i valg av tema for foredrag.

NASJONALT SLEKTSFORSKERSTEVNE

Våre svenske søsterorganisasjoner har i mange år arrangert et nasjonalt slektsforskerstemne. Her har slektsforskere fra hele landet mulighet for å samles for å drøfte felles problemstillinger, lytte til interessante foredrag og besøke et stort antall utstillinger av slektsrelatert materiale.

Etter hvert som de lokale slektsforskerdagene begynner å finne sin form, er det kanskje tid for å drøfte om dette også er en aktuell sak for slektsforskerforeningene i Norge. Jeg tror kanskje at vi bør kunne starte en slik debatt nå og har derfor tatt et initiativ overfor DIS og NSF om sammen å se nærmere på dette.

BEMANNINGEN VED KONTORET

Vi har i DIS mange utfordringer framover. Blant annet har vi behov for å kunne arbeide med markedsføringstiltak for DIS og slektsforskning, vi må kunne produsere en god del mer hjelpestoff for bruk i lokalavdelingene, vi må kunne arbeide med å utvikle gode medlemstilbud.

Dette har vi ikke mulighet til å gjennomføre med den bemanningen vi har i dag. Åse på kontoret gjør en kjempejobb, men trenger hjelp for å kunne gjøre alle disse tingene. Vi gjør derfor nå et framstøt for i første omgang å få engasjert en person i 6 mnd i en 60 % stilling.

Til slutt vil jeg ønske alle god slektsforskning og god jakt etter nye medlemmer til DIS-Norge under årets Slektsforskerdag.

Finn Karlsen
leder@disnorge.no

DIS-Norges styre

Leder

Finn Karlén
Gjølvn. 11, 7320 Fannrem
Telefon 97 14 72 74
leder@disnorge.no

Nestleder

Tone Eli Moseid
Skiveien 275, 1914 Ytre Enebakk
Telefon 64 92 96 98
nestleder@disnorge.no

Kasserer

Dagfinn Ugelstad Larsen
Lundeby, 1640 Råde
Telefon 69 28 11 16
kasserer@disnorge.no

Styremedlemmer

Knut Bryn
H.Aamots vei 4, 6414 Molde
Telefon 71 25 52 35
knubryn@online.no

Ole Bjørn Darrud
Korsplassen 56, 3408 Tranby
Telefon 32 85 31 69
darrud@online.no

Oddvar Hesjedal
Båstøjordet 113, 1363 Høvik
oddvarhe@online.no

Arne Langeland
Helleveien 146, 5039 Bergen
Telefon 55 95 12 43
arnelan@hotmail.com

Tharald Moen
Høgåsen 30, 4843 Arendal
Telefon 37 02 32 89
tharald@hobbyas.no

Renate-Johanne Wägenes
Hetlevikvegen 63, 5304 Hetlevik
Telefon 56 14 86 61
rjwa@start.no

Vara

Liv Skramstad
Postboks 17, 6046 Ålesund
Telefon 70 14 34 91
liv@skramstad.net

Bjørn Strøm
PB 124 Grorud, 0905 Oslo
Telefon 90 20 51 83
bjorn@stromfam.com

Valgkomité

Per Steinar Håklev
Alf Christophersen
Lars Nygaard

Distreff adresse

se www.disnorge.no/distreff/ for lokale
kontakter

Alf Christophersen
4909 Songe
distreff@disnorge.no
Telefon: 37 16 42 09 (p) 22 85 13 27 (a)

På kontoret

Åse Wethal Holen
Telefon 22 36 11 22
Man, ons, fredag 9-15
Epost: kontor@disnorge.no

www.disnorge.no

TAKK FOR MEG!

Kjell Bækkelund holdt svært mange avskjedskonserter... Jeg takket for meg sist og denne gang er det endelig. Fra neste nummer vil Tone Eli Moseid overta som redaktør.

Takk til redaksjonen og alle andre bidragsytere. Lykke til videre med bladet og slektsforskningen!

Ole Harald

Slekt og Data tar gjerne imot stoff og forslag til stoff fra medlemmene. Vi kan ikke garantere at innsendt materiale vil bli benyttet, og vi forbeholder oss retten til å korte ned og redigere innsendte bidrag. Stoff som sendes inn til bladet DISkusjonssider, står helt og fullt for innsenderens mening og vil bli benyttet i den utstrekning plassen tillater det. Vi oppfordrer til å skrive kort. Innlegg som strider mot «god folkeskikk», vil ikke bli benyttet.

Arrangementer meldes inn til DIS-Norges hjemmesider og skal ikke sendes redaksjonen.

Etterlysninger sendes til DIS-Norge eller på e-post til etterlysning@disnorge.no

Foto skannes i 300 dpi og lagres i høyeste jpg-oppløsning og sendes sd-foto@disnorge.no
NB! Store filer (over 2 Mb brennes på CD eller sendes i original til DIS-kontoret)

I dette nummeret kan du lese mer om:

2 DIShullet	16 Rydde i PC-en
Aktivitetsutvalg	17 Alle sorger slukket?
3 DISlederen	18 Alternativ til MicroSoft
4 Redaktørens kommentar	19 Redigering av lyd
Innhold	20 Innvandring til Norge 1500 - 1800, del 2
5 Slektsbok og Slekstavler med aner og etterslekt	28 Nye bøker: Synder og pavemakt
6 The Andrew Sisters - med røtter i Selbu og Røros	30 GEDtreff tilgjengelig for alle medlemmer
10 Skriv din slektsbok - inkluder små slekthistorier	33 Slik finner du passordet
12 Å male med lys... Bildeskolen 8	34 Etterlysninger
15 Tilbud til medlemmer av DIS-Norge	38 DISkalenderen
	40 Marklagskart og gårdskart

FORSIDE:

Illustrasjon fra boka "Synder og pavemakt":
En biskop forbyr giftemål pga. slektsnærhet.

NESTE NUMMER

sendes ut i desember. Siste frist for levering av stoff er 1. november.

BLADETS ADRESSE:

Postboks 6601 St. Olavsplass, 0129 OSLO

E-post: sd-bidrag@disnorge.no

REDAKTØR

Ole Harald Flåten
slekt-og-data@disnorge.no

Redaksjonsmedarbeidere:

Ole Bjørn Darrud, slektsprog@disnorge.no
Finn Holden, sd-historie@disnorge.no
Liv Marit Haakenstad, sd-data@disnorge.no

Jan M. Keus, etterlysning@disnorge.no
Eirik Nord, eir-nord@online.no
Knut Winje, sd-foto@disnorge.no

OPPLAG: 8.500

Abonnement for bibliotek og liknende institusjoner kan tegnes for kr 300,- pr. år.

ANNONSERING:

Annonser kan tegnes ved henvendelse til kontoret.

PRODUKSJON OG TRYKK:

Stens Trykkeri AS, Dilling

Slektsbok og Slegtstavler med aner og etterslekt

Av Torleif Haugødegård

I siste nummer 2/2004 av *Slekt og Data* har Finn Holden en interessant artikkel om en oversiktlig måte å komponere ei slektsbok på. Han tar utgangspunkt i en søskenflokk foreldre, lager en anedel med søsknenes fars aner og en for deres mors aner. Så følger en etterslektsdel for de samme foreldrene med barn, barnebarn osv.

Holden har rett i at dette er en systematisk og lettest oppbygging av ei slektsbok med utgangspunkt i et foreldrepar. Og til denne boka ville det være svært nyttig og informativt med et vedlegg i form av ei grafisk slektstavle som viser de samme personene, både aner og etterkommere samtidig. Dessuten kan også anenes søsken inkluderes for å gi enda bedre oversikt. Dette slekts-treet, eller egentlig ett for far og ett for mor, egner seg godt til informasjonsformidling og diskusjonsgrunnlag under familiære sammenkomster, slektsstevner o.l.

Denne typen grafisk slektstre kalles ofte 'Timeglasstre' på grunn av sin form. Størrelsen på et slikt slektstre varierer sjølsagt etter familienes størrelser og antall generasjoner oppover og nedover fra foreldrene. Et eksempel fra virkeligheten på et timeglasstre med probanden, 5 anegenerasjoner og 2 etterslektsgenerasjoner får god plass på et A1-ark (59x84cm). Om probandens og alle hans aners søsken også tas med, vil slektsstreet med sine 93 personer fortsatt ha god plass på et A1-ark.

Disse to timeglassvariantene er lagt ut på internett for nedlasting i full størrelse:

www.tha.no/bilda/timeglass-8g-us.jpg
(aner uten søsken, 46x50cm)

www.tha.no/bilda/timeglass-8g-ms.jpg
(aner med søsken, 50x50cm)

Mer info om timeglass-slektsstre kan studeres her: www.tha.no/timeglass.htm

Kommentar av Finn Holden

Det er en interessant ide Torleif Haugødegård kommer med.

Han slår til lyd for et timeglasstre med fem anegenerasjoner og to etterslektsgenerasjoner som vil få god plass på et A1-ark. Tar en med alle aners søsken, sier Haugødegård at det blir 93 personer. Det vil vel imidlertid avhenge av størrelsen på søskenflokkene til anene og etterslekten.

Men en slik størrelse på slektsstreet ligger utenfor det jeg skrev om: et slektstre i en slektsbok. Maksimal størrelse på en slektsbok, som skal få plass i en bokhylle,

bør være A4-format, 21x29,5 cm. Større ark, som må brettes inne i boka, har lett for å bli slitt og fillete. Det synes jeg er den dårligste løsning.

Mine slektsbøker har formatet 17x24 cm. På ett oppslag som ikke skal brettes ut, blir det knapt plass til mer enn probanden(e) med sju anegenerasjoner. Skal en ha med etterkommerne i tillegg, blir det færre generasjoner med aner. Plassen gjør at en må velge mellom mange aner på ett oppslag og færre aner pluss noen etterkommere. Det ene er ikke riktigere enn det andre. Variasjon er bare bra, det vil inspirere nye slektsforskere

The Andrews Sisters – me

Kan du finne den eneste gjenlevende av The Andrews Sisters? var spørsmålet vi fikk av Thor Haave, Trondheim, sist vinter. Hvorfor det? Jo, de berømte søstrenes mor og bestemor var født i Selbu, bestefaren var fra Røros, og det kunne vært moro å gjenforene slektningene, mente Thor Haave.

av Per Jevne

Det første bildet av søstrene Andrews, som familien i Amerika sendte til slekta i Selbu i 1921 etter at besteforeldrene Soffi og Peter Sollie var døde. Maxene til venstre, Patty og LaVerne. Bildet er tatt i 1920 og henger fortsatt på gården.

The Andrews Sisters – søstrene fra Minneapolis som fikk en ny sving på det musikalske livet på 40- og 50-tallet, og som fortsatt lar høre fra seg med boogie woogie-dirrende melodier, polka, calypso, religiøse sanger og julesanger på radiostasjoner over hele verden.

Den eneste gjenlevende av The Andrews Sisters er Patricia Marie Andrews, født 1918 i Mound i Minnesota. Patty, som hun kalles, skulle da være 86 år og boddet et sted i USA. De to eldre søstrene i sangtrioen som gjorde furor på det internasjonale musikk- og filmmarkedet i 40- og 50-årene, var døde. La Verne, 1911-1967, Maxene, 1916-1995.

AGENTENVILLE IKKE SI NOE

Pattys agent i USA ville imidlertid ikke fortelle hvor Patty bor, men kunne formidle en hilsen, fortalte hun. Det holdt ikke, mente vi, og etter ytterligere at par dagers leting fant vi frem til Patty Andrews Weschler i byen Northridge i California, der hun bor med sin ektemann Walter Weschler, en gang søstrenes akkompagnatør. De ble gift i 1951 og er fortsatt gift.

SELBUJENTE OG GREKER

The Andrews Sisters var døtrene til Olga fra Selbu og greske Peter Andrews. Olga var yngst i barneflokken på fem som 16. mai 1888 utvandret til Amerika sammen med sine foreldre

Soffi Pedersdatter Haave fra Lekåa gård i Selbu og Peter Pedersen Sollie fra Røros.

Soffi (Sophie i USA) var født i 1847, Peter i 1843, og de ble gift i Selbu den 22. september 1876. Samme år ble sønnen Peter født. Etter hvert kom barna Martin, Ingeman, Petra og Olga. Olga var 11 måneder gammel da familien reiste ut fra Trondheim med skipet "Hero". Soffis to yngre søsken, Ingeborg (f. 1855) og Peder (f. 1859) hadde reiste til Amerika noen år tidligere.

Soffi fødte ytterligere to barn etter ankomsten til Minnesota og byen Mound, Elydia og Mabel. Sønnen Ingeman finner vi ikke igjen i slekten i USA, derimot sønnen Edward, som vi antar er den samme og som har skiftet navn. Dette har vi ikke fått bekreftet.

Familien bodde i et fattigstrøk i Mound, i dag en forstad til Minneapolis, og opplevde flere tragedier i årene etter århundreskiftet. Martin døde i 1901, dødsårsak ukjent. Elydia døde i 1908 av tuberkulose. Søsteren Petra døde bare noen dager senere av samme sykdom. Olgas søster Mabel Sollie Moberg døde etter sin femte barnefødsel i 1925.

OLGA FIKK SIN PETER

Peter Andrews var født i Hellas i 1883, og det antas at han ble kjent med Olga da han arbeidet for Solliebrødrene Peter og Edwards iskrembutikk i Mound. De to brødrene forble for øvrig ungkarer hele livet. Pappa Peter

de røtter i Selbu og Røros

Pedersen Sollie fra Røros var snekker, han lærte seg aldri engelsk, heter det. Både Soffi og ektemannen Peter døde i 1920.

Peter Andrews og Olga ble gift i 1910. Soffi og Peter Sollie likte ikke særlig dette ekteskapet, ikke minst fordi Peter var gresk-ortodoks og Sollie-familien luthersk. Men Olga var stri og fikk sin Peter Andrews. Han hadde rømt fra sin familie i en landsby ved Aten allerede som 13-åring, og som 17-åring gikk han i land i Amerika. Om sin greske bakgrunn snakket han aldri.

Etter hvert kom fire døtre til verden, LaVerne, Angeline, Maxene og Patricia "Patty" Marie. Angeline døde bare åtte måneder etter sin fødsel i 1913.

De tre søstrene var svært musikalske og opptredte lokalt allerede som barn. LaVerne var den mest musikalske av jentene og var den eneste av de tre som kunne lese noter. Maxene sang på den lokale radiostasjonen bare fire år gammel, og Olga var pådriveren for at jentene skulle gå musikken og sangens vei.

Og slik ble det.

DEN FØRSTE AVISOMTALE

Den første omtalen man finner av søstrene, er i avisen Minneapolis Tribune 21. desember 1930 da de opptredte i Minneapolis. Det var første gang the Andrews sisters ble nevnt som en trio. LaVerne, Maxene og Patty reise i begynnelsen av 1930-årene rundt med revygrupper og opptredte. Pappa Peter var ikke noe særlig begeistret over

døtrenes valg av levevei. Han ville helst de skulle ta sekretærutdannelse for å trygge fremtiden, noe jentene absolutt ikke ville. De kunne gjerne synge hjemme, mente pappa, men ikke i all verden om de skulle livnære seg med den type kunst. Likevel, når søstrene skulle opptre, ble de kjørt rundt av pappa i hans Buick. Og ofte satt jentene i baksetet og øvde til neste forestilling.

Men uansett hvor stri pappa var på at de skulle bli privatsekretærer, like strie var søstrene på at de skulle synge og opptre resten av livet! De var fast bestemte på å holde frem som de stevnet. Og mamma Olga bakket jentene opp.

BEI MIR BIST DU SCHOEN.

Etter å ha turnert en stund med Larry Rich og hans 55 medlemmer store gruppe, ble søstrene omsider en selvstendig sanggruppe. Betalingen de fikk av Larry Rich, var heller dårlig. Noen sier at de fikk 1 dollar om dagen, noen

hevder at de fikk 250 dollar i måneden, men at dette ble fordelt på alle tre. I alle fall gikk de ofte sultne til sengs under sin første turne med vaudevillekongen Larry Rich, heter det i en biograf.

Men New York var stedet, mente de tre søstrene etter å ha vært på besøk i byen, og de overtalte pappa til å la dem dra tilbake dit for å spille inn en plate.

Etter seks år på landeveien slo jentene igjennom med den nå så velkjente "Bei Mir Bist Du Schoen", en sang med bakgrunn fra det jiddiske miljøet i området ved Odessa i Russland, sier historien. Den var b-siden av en plate, hovedsangene var "Nice Work if You Can Get it". Det var musikkagenten Dave Kapp som hørte "Bei Mir" og jentene på radio i en taxi i 1937. Han fikk dem straks inn på kontrakt hos Decca plateselskap. "Bei Mir" ble snart en landeplage og solgt i over 350.000 plater. Radiolyttere gikk av skaftet og dro til platebutikkene for

Det første bildet av søstrene etter at de begynte å opptre, fra 1930. Patty, Maxene og LaVerne.

å kjøpe "The new French song", "Buy a Beer, Monsieur Shane", "Mr. Barney McShane", "My Dear Mr. Shane" og "My Mer Bits of Shame". Originalnavnet var det nemlig få som klarte å fatte første gang de hørte plata. Men nå begynte pengene å strømme inn. De neste sangene var "Boogie Woogie Bugle Boy", "Rum and Coca Cola" og "I'll be with you in Apple Blossom Time", melodier vi selv i dag husker – i allefall vi noe tilårskomne.

Amerikanske aviser skrev spaltemetere om "Bei Mir" og "the three dirty little Greeks" fra Minneapolis, døtre av fattige immigranter.

SPLILTE INN 17 FILMER

Og etter hvert kom filmtilbudene fra Hollywood, og jentene deltok i 17 filmer av den lettere genre i 40-årene, såkalte B-filmer. De filmet blant annet med komikerne Bud Abbott og Lou Costello, og de sang sammen med Bing Crosby, Burl Ives, Les Paul, Duke Ellington, Lionel Hampton, Danny Kaye,

Patty Andrews fotografert for to år siden.

trommeslageren Gene Krupa, Carmen Miranda, Guy Lombardo og ikke minst – med Glenn Millers orkester. Sammen med Glenn Miller hadde jentene også ukentlige radioshow med reklame for Chesterfield sigaretter!

OLGA SØRGET FOR BRØDRENE

Etter hvert som søstrenes inntekter økte, sørget også mamma Olga for at hennes to brødre Peter og Ed fikk nyte godt av rikdommen. Huset de to ungkarene bodde i, ble forbedret, utedoen ble erstattet med et skikkelig vannklosett innendørs. Olga sendte gaver, møbler og utstyr til de to brødrene sine i Mound gjennom flere år, og da brødrene var borte, fant familien mange av gavene stablet bort i huset, ubrukte, mange gaver var uåpnet. Allerede i 1944, da det gikk så det suste økonomisk for søstrene, bestemte de at 25 prosent av inntektene skulle gå til mamma og pappa for resten av livet som takk for at de bakket døtrene opp i noen vanskelige år.

Olga, også kalt Ollie, døde 3. juli 1948 og Peter Andrews døde i 1949. Søstrene og faren Peter satt ved morens seng da hun døde, og de sa senere at dette var den ene av to ganger de så faren gråte. Første gang var da president Franklin D. Roosevelt døde.

Bare noen uker etter Olgas død dro søstrene på en planlagt turne til England. Planen var opprinnelig at Olga skulle være med over til Europa og videre til Norge, en tur hun hadde ønsket sterkt i flere år.

SOLGTE OVER 90 MILL PLATER

The Andrews Sisters spilte inn mer enn 1800 sanger og solgte totalt over 90 millioner grammofonplater. De fikk 20

gullplater. I 1945 opptrådte de for de amerikanske styrkene i Europa og ble selvsagt utrolig populære blant the GIs. Under krigen sang de for hjemvendte, sårede amerikanske soldater på hospitaller over hele Amerika.

Patty ble i 1947 gift med Marty Melcher, men ble skilt i 1950. Dagen etter at skilsmissen var i orden, giftet Marty seg med Doris Day. Marty ble for øvrig kalt en pengegrisk utsuger i Hollywood. Også Doris Day kastet ham på dør etter mange års ekteskap på grunn av hans økonomiske affærer.

PÅ FJERNSYN

I 1951 kom også søstrene på fjernsyn, noe de hadde jobbet hardt for. Deres første opptreden på tv var med Frank Sinatra, Perry Como og Frankie Lane som mimet etter en Andrews Sisters-melodi. Kameraet ble deretter rettet mot søstrene, som satt i salen. De lot som om de tente på gimmicken, forlot plassene sine, gikk opp på scenen og deiset til de tre sangerne med veskene sine, og forlot salen i sinne! Søstrene fikk god kritikk for sitt spill på tv, og dermed var også den kursen staket ut.

SKILTE LAG

I 1954 forlot Patty gruppen for å opptre alene. Maxene gjorde det samme året etter, men søstrene kom sammen igjen i 1956, og deres popularitet holdt seg på topp i flere år. I 1966 måtte LaVerne trekke seg på grunn av svak helse, og hun døde av kreft året etter. Patty og Maxene fortsatte å opptre sammen med en ny jente, Joyce deYoung. Men så sluttet Maxene og ble dramainstruktør ved Tahoe Paradise College. Maxene og Patty fortsatte likevel å opptre noe sammen, og de holdt sin siste forestilling sammen i januar 1975, men da var

de blitt bitre uvenner. Da hadde de opptrådt 341 ganger med sitt show, der også John Travolta var med. Men søstrene fortsatte å opptre hver for seg, Patty så sent som på 90-tallet. I 1983 opptrådte Patty på SS Norway.

Også det amerikanske forsvarsdepartementet visste å sette pris på The Andrews Sisters' mange opptredener for landets soldater i krig, og de ble i 1987 tildelt Pentagons høyeste sivile utmerkelse, The Medal for Distinguished Public Service.

SNAKKET IKKE SAMMEN

Men medaljen har også en bakside. Det var ikke bare hyggelige ting som kom frem om søstrene i årenes løp. I 1992 skrev en avis at Patty og Maxene ikke hadde snakket sammen på mange år fordi Maxene angivelig levde i et lesbisk samboerskap med showprodusenten Lynda Wells. Sant eller ikke, avisene brettet ut sine antagelser temmelig kraftig og baserte sine "informasjoner" gitt av ikke navngitte mennesker som sto søstrene nær. Maxene hadde for øvrig vært gift med søstrenes tidligere og mangeårige agent Lou Levy. Maxene og Patty kranglet også om det øko-

nomiske, og Patty mente at Maxene skyldte henne fem millioner dollar. Uvennskapen var så stor at Patty ikke deltok i de to minnehøytidelighetene etter Maxenes død. Noen gjenforening kom aldri på tale.

Patty ville for øvrig ikke gi noen som helst opplysninger om sitt kunstnerliv til biografen Harry Arlo Nimmo da han skrev boken "The Andrews Sisters" for et par år siden.

ØNSKET INGEN KONTAKT

I juli tok Uke-Adressa telefonisk kontakt med Patty Andrews-Weschler i Northridge i California for å høre om hun kunne tenke seg en gjenforening med sin norske familie, enten her hjemme eller i California. Thor Haave hadde tidligere på sommeren skrevet til Patty, men noe svar fikk han aldri.

Patty tok telefonen da vi ringte.

-Beklager, sa Patty nokså raskt, - men jeg ønsker ingen kontakt med min norske familie. Jeg er 86 år og ønsker å leve i fred resten av livet. Dessuten, mamma snakket aldri om Norge, så jeg ber om å få være i fred.

På spørsmål om hun hadde mottatt brevet fra familien i Trondheim, svarte Patty:

-Jeg har ikke mottatt noe brev. Jeg åpner aldri posten. Brev til meg returnerer jeg!

At mamma Olga aldri snakket om Norge, er nok ikke sant, men det er likevel noe merkelig av Patty å hevde dette. Til agenten sin opplyste hun ved vårt første forsøk på kontakt i april i år, at hun for mange år siden hadde en viss kontakt med Norge og at hun gjerne skulle ha kontakt med sin norske familie på nytt. Vi tør vel anta at Soffi og Peter fortalte barna sine både om Selbu og Røros da de vokste opp i Amerika. Og Sollie-familien i Mound sendte også brev og bilder hjem til slekta i Selbu. Bilder av The Andrews Sisters med håndskrevet hilsen henger fortsatt på veggen på Lekåa gård.

KILDER:

"The Patty Andrews, A Biography and Career Record" av H. Arlo Nimmo, søstrenes offisielle web-side, CMG Worldwide, bygdebøker for Selbu og Røros, Statsarkivet i Trondheim, Norsk Utvandermuseum, Hamar.

Historikk og bilder gjengitt med tillatelse fra forlaget McFarland & Company, Inc., Robert Boyer og H. Arlo Nimmo

Lekåa i Selbu, gården som Soffi Pedersdatter Haave kom fra. Hun var født i 1847 og giftet seg med Peter Pedersen Sollie fra Røros i 1876.
Foto: Per Jevne.

Skriv din slektsbok – inkluder

Gjennom to artikler har jeg forsøkt å oppmuntre til å skrive ut dine egne slektsdata, eller din egen slektsbok. Gjennom de tilbakemeldingene jeg har fått, forstår jeg at mange der ute forsøker. Det er bare å ikke gi opp. Har du ennå ikke skrevet ut en bok, så er det fremdeles ikke for sent. Etter at alle i den nærmeste slekt har fått ett eksemplar av slekten, så kommer fort behovet for å gjøre noe nytt. Men hva skal det være?

Av Morten Kjellesvig

Imidlertid vil jeg først repetere noe veldig viktig for oss alle. **Lagring av data.** Når tok du sist kopi eller backup av dataene dine? Hvor mange av oss har ikke opplevd å miste data. Ikke bare er det ergerlig, men ekstra bittert kan det være fordi man tenkte på å sikre dataene men man rakk det bare ikke! Det er mye som kan sies om lagring, men det trenger ikke å være veldig avansert. Har du to PC'er eller harddisker bør du vurdere å lagre dataene på begge. I tillegg brenner jeg alle dataene på CD hver 1ste i måneden og disse CD'ene oppbevarer jeg i et annet hus, hos barn eller foreldre kan være naturlig.

Gjennom min forskning har jeg kommet over mange spesielle historier og oppsiktsvekkende data. Hva bør man ta med og bør man eventuelt skjule noe? Hva man skal ta med må hver enkelt avgjøre, men det er viktig med diskresjon, spesielt for nålevende. Under arbeidet med Slekten Bruusggard kom jeg over noe som var beskrevet i familien som "en ulykksalig hendelse". Det syntes å være et drap, og vedkommende emigrerte på 1800 tallet. Dette var veldig spennende og ville krydre boken med litt utenom den ordinære slekthistorien. Litt henrykt fortalte jeg familien om mine funn. Enkelte ville imidlertid ikke ha dette med i boken. Dette ønsket de å skjule for ettertiden. Selvfølgelig var jeg uenig, imidlertid så ga jeg etter for presset, men dette er noe jeg angrer på i dag.

Fremhevelse av spesielle historier. Fattigdom og spedbarnsdød var også hverdagen for mange. Gjennom den løpende slekthistorien din vil jo dette komme fram, men enkelte spesielt tragiske hendelser kan man gjerne fremheve. Ved å lage en liten artikkel i slekthistorien kan man enkelt få fram historien. Man kan kanskje diskutere hensikten med å ta med slike ting i en "hyggelig" slektsbok. Imidlertid er dette endel av slekthistorien og den bør bli fortalt på

Kjøpmann Anton **Holmboe** ble født i 1836 og døde 63 år gammel. Sammen med sin hustru Anna **Schjelderup** fikk de ni barn, men bare to av barna fikk etterslekt. Helga ble lærer, født 17. desember 1863 i Vardø. Død ugift 26. februar 1944 i Oslo. I 1870 dør Bergliot kun fem år gammel. På dette tidsrom er Helga kun sju. Da Sigurd er to blir Anna født, men hun dør innen hun er to år. I 1872 blir Bergliot født men hun dør innen ett år. I 1875 bli Ragna født, men hun dør tre måneder gammel og året etter blir Gudrun født men hun blir kun en måned gammel. I 1878 blir Jens født men han dør innen to år. Fra 1870-78 fødte Anna seks barn, hvorav kun en får leve opp. I den samme perioden mister hun seks barn. Vi kan neppe forestille oss hva denne familien gikk igjennom av meneskelige lidelser og sorg.

en eller annen måte. Imidlertid kan man også ta med hyggelige ting. Som utdanning flyger, historieinteressert ble jeg veldig glad da jeg så at jeg nøyaktig 100 år etter brødrene Wrights første flytur ville tilbringe tiden ombord på vei fra Seattle til København. Det inspirerte meg til å lage denne historien.

Ideen til slike små innlegg fikk jeg etter å ha lest Finn Holdens bok *Akergrårder* i Oslo. Denne boken er full av slike små historier. Spesielt i en slektsbok der det blir mye oppramsing vil slike små innlegg bryte med den generelle teksten og man vil enkelt fange leserens oppmerksomhet.

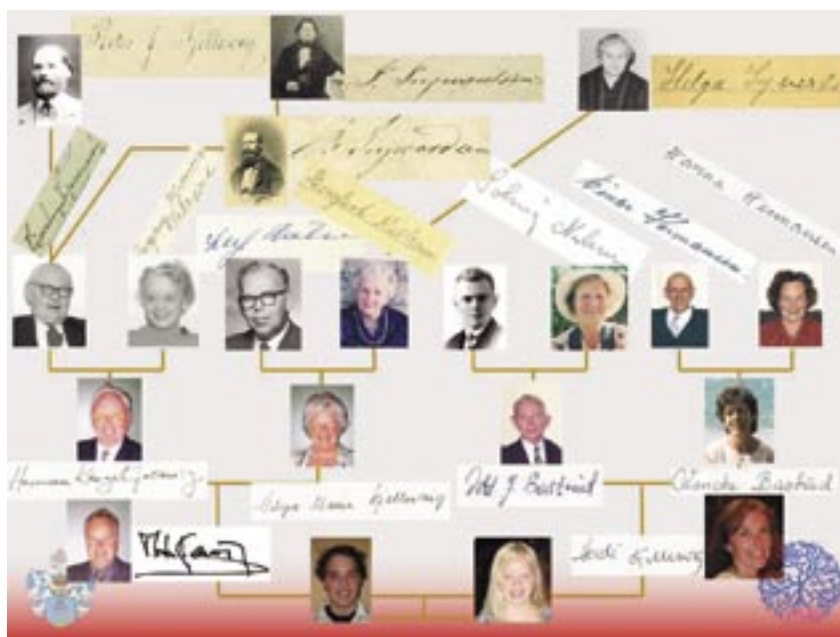
Statistikk. Det er alltid spennende å vite litt mer om slekten. Dette kan enkelt gjøres fra slektsprogrammet ditt, ved at man skriver ut statistikk. Data man kan inkludere er antall personer

små slektshistorier

i boken, etterkommere til enkelte "hovedgrener", navnestatistikk, fødselsårsstatistikk, hvem som er første og siste fødte i de forskjellige århundreder og hvem som har levd lengst i familien. Selv har jeg også inkludert hvem som er siste agnatiske etterkommer når en familiegren dør ut. I slekten Holmboe skrev jeg: **Første fødte Holmboer**" i det 21. århundre er Jakob Immanuel Worbs født 2. januar 2001. Første fødte med etternavn Holmboe er Magnus Wilhelm Holmboe født 12. februar 2001. Dermed fikk jeg ikke bare med hvem som var først født, men også hvem som var den første med navnet Holmboe.

Slektstavler. Etterslektstavler er alltid spennende og gjør boken mer oversiktelig. Når jeg har skrevet ut bøker til nære familiemedlemmer har jeg også laget to forskjellige anetavler. En har vært med probanden og alle forfedre til oldeforeldrene. Mange har bilder av sine oldeforeldre og ved å inkludere portrettbilder blir anetavla litt mer personlig. Har du underskriftene til dine forfedre? Hva med å inkludere disse i din anetavle sammen med portrett av dine aner. Det vil garantert vekke oppmerksomhet.

Kalender. Nå nærmer julen seg, og har du tenkt på en "slektsjulepresang" til dine barn, foreldre, tante eller onkel? Hva med en kalender med bilder av forfedrene, familien og venner plassert på den respektives egen fødselsdag? På nettstedet www.timeanddate.com/norsk finner du data om kalenderen og kalenderen for de kommende år. I MS word kan du lage en kalendrer, med små ruter til dato og evt. et bilde av vedkommende. Nederst på siden setter jeg slektsforhold til den som får kalenderen, navn på vedkommende og når død.

April 2004							
Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18	29	30	31	1	2 Per Bj. K.	3	4
19	5	6	7	8	9	10	11
20	12	13	14	15	16	17	18
21	19	20	21	22	23	24	25
22	26	27	28	29	30	31	1

På den måten driver jeg også med litt slektsinformasjon til familien.

Dette var kun noen tips. Det eneste som setter begrensningen for din neste slektsbok er din egen kreativitet. Selvfølgelig er det individuelt hva man ønsker å ha med. Uansett hva du velger så ikke velg den enkle varianten å ikke skrive noe i det hele tatt. Husk at en-

hver bok du skriver ut vil glede noen, og ikke minst du vil lære av egne feil og hele tiden se hva som kan forbedres.

Uansett Lykke Til.

Å male med lys...

Å fotografere betyr å male med lys. Det er jo dette som forteller alle om et bilde er godt eller dårlig. Det er da du ikke trenger så mange ord for å forklare. Det er mange flere detaljer du skal beherske i den digitale verden, annerledes er det med den analoge eller filmbaserte utgaven, hvor et bilde var et bilde. Det ble gjort et opptak, og da hadde man gjort komposisjonen. Er du en som behersker en PC, ja da har du langt flere muligheter. I tidligere utgaver av Bildeskolen er det vist litt om disse mulighetene. Mange er opptatt av de enkle tingene, noen er opptatt av effekter eller det mer avanserte.

Av Knut Winje

Vi har tidligere snakket om å ta bilder i riktig lys, riktig tidspunkt på dagen, osv. I tillegg kan vi jo også tillate oss å manipulere bildet i bildebehandlingsprogrammet vårt.

Nå er de fleste av oss i en kategori som har kjøpt et kamera og som regel er det et digitalkamera i kompaktklassen. Et kamera som vil gi deg bilder i en

oppløsning som tilfredstiller albumformatet, og kameraet gir deg mulighet til å komponere bildet slik du vil ha det. Husk at det er jo når alt kommer til alt ikke kameraet, men du som fotograf som tar bildet som ikke trenger så mange kommentarer.

La oss se på noe av det som tidligere er tatt opp i Bildeskolen. Vi har motivet, tidspunktet, og lyset. Dette er faktorer som er faste, det eneste du kan gjøre noe med, er tidspunktet, og dette vil jo igjen gi deg et annet lys.

La oss ta for oss et ganske alminnelig motiv. De fleste vil jo velge dagslyset midt på dagen, når solen står høyest på himmelen. Du skal jo også ta bilder da, men dette gir deg et hardt og flatt lys uten spill og uten mulighet for å fremheve karakteren i motivet ditt. Det du skal ta bilde av, er jo unikt i seg selv, tenk på hva som er hovedpoenget i motivet. Er det noe ved dette som du kan gjøre bedre ved å bruke fantasien din? Kan du for eksempel skape et mer spennende lys som også vil gi deg større spill i kontrastene. Finnes det muligheter for å ta bildet fra en annen vinkel som igjen vil fremheve bildets karakter? Hvis det er mulig kan det være en idé å gå rundt motivet og se det fra forskjellige vinkler, dette er ofte det som vil fortelle deg om et bilde fremhever poenget du søker å formidle uten å bruke ord. Alt

dette er ting du kan øve på. Det handler om å ha *kjørereglene* i hodet hver gang, ikke bare en gang iblant.

Dette viser motivet tatt fra samme sted, det ene er tatt kl. 14.00, det andre er tatt seks timer senere.

Det første viser et bilde som ikke forteller annet enn at det er en oversikt over et havneområde med åsene i bakgrunnen, her kan vi sette en bildetekst som også forteller om dette. Bilde 2, som da er tatt noen timer senere, forteller om et stemningsbilde tatt i lyset fra en nedadgående sol. Her er også en seilbåt som er fanget i det rette øyeblikk for å skape et fokus som forteller at båten også er på vei til havn for kvelden. Løvvirket i bildets yterkant er med for å skape en dybde i bildene, selv i bilde 2 er dette med på både å skape en stemning og dybde. Seilbåten som jeg så var på vei innover, ventet jeg på slik at den kom i en posisjon som fremhevet fokuset i bildet.

TO MEGET FORSKJELLIGE BILDER SOM HVER SEG FORTELLER SIN HISTORIE.

Slik kan man endre bildekarakteren, helt etter hva man ønsker å få formidlet eller at man ønsker å gi et ellers flatt og kjedelig bilde noe mer liv ved å fokusere på det som er motivenes særegenhet.

Så forskjellig kan samme motiv fortone seg med bare to timers forskjell i fotograferingstidspunktet.

Dette var det som først møtte fotografen. En vinkel som bare forteller om et lite hus i en skog.

Bildet forteller også en historie, for å se nærmere på hvilke muligheter det lå i motivet, var det å gå en tur rundt huset, da så jeg straks noe helt annet i det samme bildet, her var det et lite rødmalt hus på en åpen slette i en skog. Dette ville gi oss slekt og historieforskere en mulig sjanse til å se nærmere på tingene. Ved å gå enda en runde

Samme motiv fotografert fra mange forskjellige vinkler og med forskjellig utsnitt. Hvert bilde forteller sin egen historie.

rundt i terrenget var det inngangspartiet som interesserte, noe som i seg selv fortalte en hel del. Over inngangsdøren står det 1781. Da var det med det samme veldig interessant å se på hvorfor dette huset er blitt stående slik det gjør midt i en by som Oslo. For den skarpe leseren vil jo dette fortelle

muligheten for et interessant prosjekt etter en liten fotorunde for å se på noe som ofte bare blir passert uten å reflektere særlig over det. Dette betyr jo at en fotograf må ha en slags radar gående hele tiden for å kunne "se" motivene fra en litt annen siden enn bare å tenke kamera

Kameraet vårt er som et finstemt instrument, det kan vi ut og inn, vi kan bruke det, og vi kan dets svakheter og styrke. Praktiserer man dette, vil neste fototur bli en spennende opplevelse.

KVELDSSTEMNING OVER BÅTHAVNEN

Bildet viser en båt havn hvor kvelden har senket lyset til det siste av solens rosa skjær, her aner man også alle de andre fargene i skalaen. I vannet skimrer refleksene fra lys på en bryggekannt innerst i bildet, dette gir effekter i bildet som er verdifulle å ta med når man skal fortelle med lys, skygge og farger. Innerst i sundet er det

Å male med lys...

en bro fra en øy til den andre, her er gatebelysningen på. Men på bildet som er tatt langt fra, vil dette se ut som om det er hengt opp en lyslenke på broens rekkverk. Dette er også med på å skape en egen stemning i bildet.

DESIGN OG EFFEKTER

Photoshop er i første omgang ment som et program for billedbehandling, men ved å leke seg litt med geometriske grunnfigurer, legge på farger, lys og skygge og skape 3D – elementer, ja det handler om lys og skygge.

Det handler om å se seg rundt og utforske omgivelsene rundt seg. Har du kommet så langt at du er i stand til å virkelig å "se" perspektivene og hvordan naturen har virkeliggjort alt rundt oss, kan du også forestille deg bildet du til enhver tid har foran deg, det handler også om å tenke seg hvordan det samme bildet kunne bli annerledes. Det

handler om å tenke design og effekter. Se ut av vinduet og forsøk å se for deg den utsikten du har der og da. Så kan du spørre deg selv hva du ville ha gjort med dette for å skape en annen stemning i bildet. Skal det være en morgenstemning med et sprøtt skråstilt lys som gir omgivelsene et eget preg, eller skal det handle om et dramatisk lys før et uvær? Eller kanskje er det en kveldsstemning. Alt dette er opp til deg. Studer et motiv som du har plukket ut, ta et bilde av det om morgenen, så tar du et bilde på det samme stedet midt på dagen, deretter et om kvelden mens du enda har lyset med deg, for å komponere bildet.

Ta så ut bildene og legg dem opp på skjermen, studer disse godt og se hvordan hver detalj i bildet forandres, og så til slutt hvordan helheten presenteres. Øv deg litt på slike ting, og du vil etter hvert oppdage at dine bilder blir bedre, det er da du har begynt den kreative

prosessen som bor i oss alle.

Slik kan du etter hvert klare å "se" bildene og hva du vil skape før du tar bildet.

Ved hjelp av Photoshop versjon 5-6-7-8 eller hva du har tilgjengelig, eller kanskje Photoshop Elements som er en god erstatning, kan du starte den prosessen som gjør at de små detaljene du vil ha endret for å gjøre bildet enda bedre eller rette på det kameraet ditt ikke greide i opptaksøyeblikket.

Jeg ønsker alle leserne en riktig en riktig god høst og håper at flest mulig tar kameraet med seg uansett om det blir tatt bilder eller ikke. Ta det med, og du vil også nå oppdage at det mest selvfølgelig kan inneholde mange små og store perler som er verd å samle på.

Tilbud til medlemmer av DIS-Norge

For oppdatert og mer utførlig informasjon om tilbudene,
se: www.disnorge.no/medtilbud.htm

BESTILLES HOS DIS-NORGE (KONTOR@DISNORGE.NO) EL- LER DITT LOKALLAG:

Musematte med DIS-logo kr 50
+ porto

Piquet-skjorte med DIS-logo kr
150 + porto

Slektstavler og skjema kr 130,- +
porto (ordinært kr 220)

**Herred, prestegjeld og sogn i
Norge** av Norunn Klettum kr 225
(ordinært kr 275)

Norsk slektshistorisk bibliografi
av Jan Fredrik Solem kr 425 inkl. porto
(ordinært kr 490)

Våre røtter av Stoa og Sandberg kr
190 + porto (ordinært kr 298)

TILBUD SOM BESTILLES DIREKTE FRA TILBYDER:

Se www.disnorge.no/medlemstilbud.htm
for mer utførlig beskrivelse av tilbu-
dene og fullstendige adresser!

Arkivering av digitale bilder - BR's PhotoArchiver

Et norskutviklet bildearkiveringspro-
gram. BR Software tilbyr DIS-Norges
medlemmer dette programmet for
kr 249,- ved nedlasting fra Internett
(normalprisen er kr 279,-). Ønsker du
levering på CD, er prisen kr 299,- inkl
porto. Mer informasjon prøveversjon
finner du på: www.br-software.com/

norsk/photoarchiver.html. Husk å
oppgi medlemsnummer.

Boka:

På sporet av Tore Strømøy, signert
av forfatteren

Dataprogram:

**Norman Virus Control - Personal
Firewall – Internet Control** fra
Noman

Slektsprogram:

**The Master Genealogist (TMG),
ver. Gold** fra Tha.no

Kart, GPS og slektstavler
fra Genit

Svenske kirkebøker på Internett
fra Genline ab

**Svenske folketellinger på
Internett** fra Arkion

Hefte:

Hvordan lage slektsbok av Odd
Sørensen

Digitaltrykk av slektsbøker fra
Kraft Digitalprint

Internett:

ADSL tilkopling fra NextGenTel

Nytt tilbud:

Internett: fra Telenor, nå også ADSL

DISBYT og etterlysninger i

Sverige Föreningen DIS i Sverige
har en tjeneste som tilsvarer DIStreff,
du finner den på www.dis.se/

sokindex.htm. Bruk ditt norske pass-
ord

TILBUD FRA WWW.DISNORGE.NO

På hjemmesiden vår finner du bl.a. :

Alle Slekt og Data siden starten i
1990 (PDF format) kan lastes ned
www.disnorge.no/slekt_og_data

Amtskart (kan lastes ned)
www.disnorge.no/slektsfaglig.htm
Anetavler for utfylling
www.disnorge.no/slektsfaglig.htm

Oversikt over privatarkiv
www.disnorge.no/privatarkiv

DIStreff

www.dis-norge.no/distreff
Bruk brukernavn dn... og passord som
står i etikettfeltet til dette bladet.

Ryddde i PC-en

Høsten er kommet, og slektsgranskerne våkner til live igjen. Har du ikke ryddet opp i PC-en din før i sommer, er det på tide å gjøre dette, slik at du har en raskere PC å jobbe med utover høsten. Vi anbefaler også at du bruker andre ryddeprogrammer enn det som finnes i Windows. Vi skal se litt på Utforsker (se artikkel i forrige nummer), Skrivebordet, Internet Explorer, virussøk, Ad-aware, Diskopprydding og Diskdefragmentering. Artikkelen tar utgangspunkt i Windows XP.

Av Liv Marit Haakenstad

UTFORSKER

I Utforsker kan du gå igjennom map-pene dine, og se hvilke filer du ikke trenger lenger. Du skal ikke røre filer i Windowskatalogen, men se i map-pen Mine Dokumenter og Temp. I Mine Dokumenter kan du se om det er dokumenter eller for eksempel bildefiler som tar stor plass (bruke visningen Detaljer). Dersom du har en cd-brenner (eller DVD-brenner), kan du brenne dem ut på en cd- eller DVD-plate. Har du ikke dette i din PC, er en ekstern harddisk en mulighet. Da drar du filene over på denne når den er tilkoblet. Du kan også klikke på katalogen Temp. Der ligger såkalte temporary files (foreløpige filer). Disse filene kan du slette. Dersom noen av disse filene ikke kan slettes, vil du få beskjed om dette. Lukk Utforsker.

SKRIVEBORDET

Skrivebordet er det vinduet som kommer opp når du starter PC-en. På skrivebordet finner du Papirkurven. Denne kan du høyreklikke og velge Tøm. Dersom du ønsker å se hva som ligger der, dobbeltklikker du mappen. Det kan være at du har slettet noe du ikke skulle slettet, og at du finner det her. Da høyreklikker du den filen du skal ta vare på, og velger Gjenopprett.

INTERNET EXPLORER

Det er to typer filer som legger seg i IE, og som kan gjøre internett-tilkoblingen din tregere. Dette er de såkalte cookies (informasjonskapsler) og Temporary Internet Files (foreløpige internettfiler). Disse kan du slette ved å velge Start, (Innstillinger), Kontrollpanel og dobbeltklikke Alternativer for Internett. I det midtre feltet står det Midlertidige Internett-filer. Her kan du trykke på Slette informasjonskapsler og Slette filer (foreløpige internettfiler). Klikk OK for å utføre dette i begge tilfellene, og klikk OK til slutt.

VIRUSSØK

Er det lenge siden du har søkt gjennom PC-en for virus, kan det være på tide å gjøre dette. La antivirusprogrammet ditt skanne hele PC-en for virus. Dette kan ta litt tid. Har du ikke et antivirusprogram, bør du skaffe deg dette nå, og oppdatere det ofte. Symantec Norton er bra, og dette finner du på www.symantec.no eller du kan kjøpe det i en PC-butikk. Du kan også skanne PC-en din fra Symantecs hjemmeside. Da må du være tilkoblet Internett, gå til adressen www.symantec.no, og velg Symantec Security Check nederst til venstre. Velg deretter Virus Detection.

AD-AWARE

Ad-aware er et produkt fra Lavasoft som fjerner såkalte "spyfiles" (spionfiler). Dette er filer som kan legge seg inn fra enkelte hjemmesider man besøker. Du kan laste ned Ad-aware fra www.lavasoftusa.com. Velg Ad-aware Personal, og last ned programmet fra f. eks. logoen Download.com. Du laster da ned den som det står *free copy of Ad-aware* på (gratisversjonen).

Eksempel fra Ad-aware. Her er det funnet ett nytt objekt.

Gå tilbake til den mappen du lagret programmet i, dobbeltklikk filen og følg instruksjonene på skjermen. Når programmet er ferdig installert, kan du trykke på knapp nummer fire fra venstre (globus med forstørrelsesglass på). Her kan du da gå ut på Internett og se om det finnes oppdateringer for programmet. For å skanne PC-en for spyfiles, klikker du Scan now og velg Next. Dersom det er funnet spyfiles i PC-en din, klikker du Next, haker av

for de aktuelle filene, velger Next, og svarer OK på å fjerne filen(e). Lukk så programmet.

RYDDEPROGRAMMER

Under Start, Programmer, Tilbehør og Systemverktøy finner du to nyttige verktøy. Det ene er Diskopprydding og det andre er Diskdefragmentering.

DISKOPPRYDDING

Først kan du starte programmet Diskopprydding. Angi den stasjonen du vil rydde på, og klikk OK. PC-en vil da bruke litt tid på å beregne hvor mye plass du kan frigjøre i den aktuelle harddisken din. Den vil samtidig komprimere gamle filer. Hak så av for de filene som skal slettes, og klikk OK. Du blir så spurt om du er sikker på at du skal utføre disse handlingene. Klikk OK.

Et eksempel på Diskopprydding.

DISKDEFRAGMENTERING

Diskdefragmentering er en funksjon som flytter og grupperer innholdet på harddisken din. Dette frigjør plass i harddisken din, og øker hastigheten på den. Åpne Diskdefragmentering og klikk Defragmenter. Dette kan ta litt tid, så la PC-en stå og gå i fred og ro mens du gjør noe annet. Du vil få en rapport over hva som er utført av defragmenteringer. Klikk OK til slutt.

Et eksempel på fullført Diskdefragmentering.

Alle sorger slukket?

Av Nils M. Nilsen

Ved lesing av artikkel med ovennevnte tittel i Slegt og Data nr. 2, 2004, fikk jeg inntrykk av at sørger en bare for å oppdatere Windows, er alle sorger slukket. Var det så vel!

Selvsagt bør en oppgradere Windows og få med de sikkerhetsoppdateringene som kommer fra Microsoft, som for ethvert annet OS eller programvare hvor en løpende tetter sikkerhetshull. Det hjelper bare så lite mot virus som angriper Windows. Konstruksjonen av Windows med sterk integrasjon mellom OS og applikasjoner gjør dette OS til et stort sikkerhetshull i seg selv. Men selvsagt kan en få en litt forbedret situasjon mot inntrengning av «hackere» på ens maskin. Et av problemene er imidlertid at det tar lang tid fra et hull oppdages til Microsoft gjør noe med det. Det eneste som hjelper mot virus, er å ha en oppdatert virusscanner installert og gående i bakgrunnen for å sjekke alle aktuelle innkommende og utgående filer (se artikkel om virus i S&D nr. 3, 2003), som f.eks. vedlegg til e-post. Kjøper du en ny PC, så sjekk for all del at den har en virusscanner med; og at den er installert og aktivisert før du kobler maskinen opp mot Internett. Sørg så for som første post å oppdatere virusdefinisjonene for denne før du benytter Internett til noe annet!

Din ISP (Internet Service Provider) har antakelig et tilbud om nedlasting av en virusscanner, som oppdateres automatisk over nettet. I tillegg bør du kanskje sette opp en brannmur både for å hindre «hackere» å få kontroll over din PC og for å blokkere adkomst fra uønskede nettadresser.

Ønsker du å bli kvitt virusproblemet for godt, og få et stabilt OS som ikke dør

med at en applikasjon går i frø? - Og som er minst like enkelt å bruke som MS Windows XP, men som også kan gi den avanserte bruker utfordringer i lang tid? Det finnes et par alternativer. Jeg har selv valgt Linux. Men selv for dette systemet må en oppgradere med sikkerhetsoppdateringer, og en blir ikke kvitt reklamepost («spam») uten litt aktiv medvirkning ved å ta i bruk filterteknikker. Ellers er jeg ubekymret for virus på egen maskin, men selvsagt: Hvis en viderefremidler vedlegg en har fått fra andre, bør disse sjekkes for virus før viderefremdlingen. Minst en gratis virussjekker anvendelig for formålet finnes for Linux.

Tilbake til reklamepost: Både for Windows og Linux finnes nettleseren Mozilla, som i tillegg til å være nettleser, også er e-post og IRC klient. Den kan hentes ned gratis fra www.mozilla.org, eller i norsk utgave fra www.firefox.no. For denne kan en sette opp selvstående filtre for å filtrere bort reklamepost. Det finnes også et par litt lettere alternativer som er avleggere av Mozilla prosjektet: nettleseren Firefox og e-post klienten Thunderbird. Mozilla og dens avleggere er ikke så følsom for virus som Internet Explorer og Outlook/Outlook Express, i tillegg vil ikke virusprogram kunne nytte adresseboken i Mozilla & al for relé utsendelse av virus og reklamepost – kanskje noe å tenke på for MS entusiaster.

Fortsettes side 19

Alternativ til MicroSoft

Slekt og Data nr. 2, 2004, inneholder en rekke nyttige og interessante artikler for ulike formål innen slektsforskning. Noen av artiklene har imidlertid en betydelig slagside mot MS Windows og produkter under dette OS, grensende til reklame for MicroSoft. Derfor dette innlegget for å nyansere bildet.

Av Nils M. Nielsen - niniel@online.no

Noen vil kanskje også si at stoffet som ble presentert i disse artiklene er noe for elementært for bladets lesere. La gå med det, mange av leserne er ikke det en kan kalle avanserte brukere, og har behov for en del innføringsstoff for å kunne få mere glede av PCen til det de har anskaffet den for. Min erfaring er at det vil alltid være en del personer som selv etter lang tids bruk av PC til nettleasing, e-post og som skrivemaskin ikke har fått med seg det mest elementære. Spesielt får de da ikke utnyttet egenskapene med utstyret til beste for seg selv og det de bruker maskinen til.

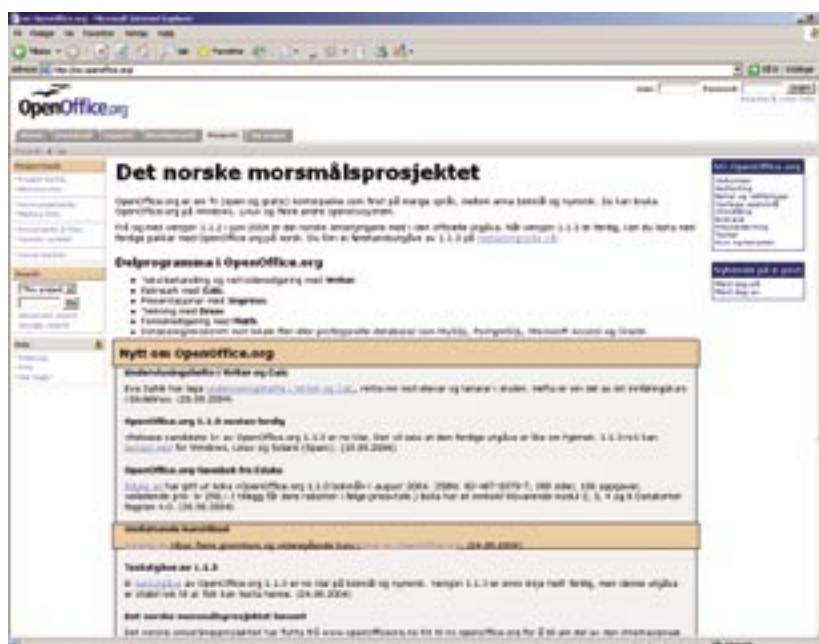
Jeg skulle imidlertid bl.a. gjerne sett at artikkelen om RTF hadde fått en form som var mere nøytral, ev. generell i innhold. La gå om det ble eksemplifisert ved bruk av en eller annen versjon av MS Word.

Jeg tror en skal være forsiktig med å forutsette at alle leserne har en gitt versjon av MS Word, enn si har dette programmet i det store og hele. Kjøper du en PC i dag, blir du for det første pådyttet MS Windows Home (eller

Pro) (kun noen få forhandlere kan levere alternativt OS), og så får du Works med på kjøpet, ikke MS Word. Skal du ha sistnevnte produkt må du telle opp mere penger – og – du kan bare nytte det på den maskinen det er kjøpt til (lisensbetingelse). I tillegg er ikke formatet det skriver ut i .doc!

Jeg har tatt konsekvensen av dette – og sluttet helt å bruke MS Word. Det finnes minst ett fullgodt alternativ: OOo (OpenOffice.org) som i tillegg er gratis og går på flere plattformer (Linux, BSD,

Sun Solaris, Mac OS og MS Windows (95/98/2000/XP). En norsk versjon, med norske ledetekster og stavekontroll, finner en på <http://no.openoffice.org>, til fri nedlasting for bruk på så mange OS og maskiner en måtte ønske. Lenken til denne siden finner en også på www.skolelinux.no, som så vidt jeg har forstått har bidratt sterkt til etablering av den norske versjonen. Andre alternativer er eksempelvis Staroffice (Sun Microsystems, proprietær lisens) og Abiword (www.abisource.com).

OpenOffice er en gratis "office"-pakke som også kan gjøre om dokumentene til pdf-filer.

Noen vil kanskje si at «jeg er avhengig av .doc formatet for å kommunisere med andre». Dette er en sannhet med modifikasjoner. OOo produserer .doc filer om en ber den om det, det samme gjør Abiword. Begge har også en rekke andre formater tilgjengelig. I tillegg bør en uansett benytte .rtf filer i kommunikasjon med andre såfremt det er mulig, også fra Word, disse bærer nemlig ikke med seg mulige makrovirus fra din maskin, som Word er roten til.

OOo er et komplett kontorstøttesystem med tekstbehandler og det hele. Abiword, nevnt over, er et «lettere» alternativ, dvs. en ren tekstbehandler. Antar en også kan gjøre de nødvendige manipuleringer av en RTF fil med denne for å få en penere layout på sin slektsbok. Ønsker du å prøve noen flere åpen kildekode programmer som går på Windows, f.eks. bildebehandlingsprogrammet Gimp? Last ned TheOpenCD fra www.theopencd.org, der finner du en samling av nyttige programmer som ikke koster deg mere enn en CD å brenne ISO filen til «image» på (nedlastingsfilen er en såkalt ISO fil). Har du ikke CD-brenner? Det er kanskje noen i din bekjentskapskrets som har det og kan bistå.

Som det skulle framgå av foregående, er det ikke bare en løsning for å redigere en RTF fil e.l. produsert av f.eks. Disgen. Følg den «gemene hop», kjøp MS Office pakken og gjør jobben via den, eller last ned en gratis og fullgod erstatter fra Internett uten at det koster mer enn noen tellerskritt og ev. en CD å brenne de nedlastede data på. Det er også et rikholdig utvalg av læremidler

tilgjengelig på nettet, i tillegg til bøker en kan kjøpe.

Jeg kjenner ikke Disgen, og vet ikke hva den kan skrive ut (unntatt RTF format og til skriver, iflg. artikkelen). Jeg har hitil nyttet et program under Win98 for å registrere mine data og kunne produsere en del elementære rapporter for videre bearbeiding i OOo, dette mens jeg har ventet på at det skulle dukke opp noe brukbart for Linux uten å gå via WINE for å kjøre det Windows-programmet jeg nytter i Linux. Nå ser det ut til at noe er på gang. For en tid tilbake kom jeg over Gramps (Genealogical Research and Analysis Management Programming System). Etter litt leting, fant jeg også en versjon av dette programmet som kunne installeres uten problemer på min SuSE Linux 9.1 plattform. Så nå har jeg produktet tilgjengelig for eksperimentering. (Det viste seg imidlertid at min hovedbase, med 17.840 navn, ble litt stor for programmet). Gramps viste seg å kunne produsere rapportene sine i flere formater: Abiword, HTML, Kword, OOo Writer, klartekst, LaTeX og Rich Text Format (RTF). Rapportutvalget var også ganske rikt. Trenger en .doc formatet av en eller annen grunn, er det bare å nytte Abiword eller OpenOffice.org Writer til å produsere det. Skal resultatet presenteres i Portable Data Format (.pdf), gjør OOo Writer en god jobb. (På linux har en også alternativet Scribus, et DTP program med avansert PDF generering). Gramps er skrevet i det interpreterende språket Python, og går på Windows om en installerer dette språket og de nødvendige biblioteker på Windows. Nå vel, en komplikasjon: Ett av bibliotekene finnes ikke (enda) i en Windows versjon.

Håper DIS-Norge snart kan finne rom for å komme med en faglig vurdering av Gramps ut fra sine kriterier for slike vurderinger, slik av vi som ikke ønsker å kjøre på lukkede systemer kan se hvordan Gramps kommer opp mot disse.

Alle sorger slukket?

Fortsatt fra side 17

Et tips til: Har du egen hjemmeside – så legg ikke ut e-post adressen din der åpen for søkeroboter. Erstatt @ enten med [at] eller eksempelvis NOSPAM@, da klarer ikke søkerobotene jobben uten manuell inngripen. Unngå at reklamesøppel kommer i postkassen med slike enkle håndgrep, selv om det ikke fjerner alt.

Den beste løsning for å bli kvitt virus er uten tvil å gå bort fra WS Windows og velg et virussikkert alternativ så en kan slippe å bekymre seg om søppelet så lenge ikke ISPene sørger for å fjerne søppelet på inngående, - men selv da bør en installere en virusskanner for ikke uforvarende å sende virus (via videresending av e-post) til en bekjent som kjører MS Windows. Den trenger imidlertid ikke å sjekke annet enn utgående post, og dermed reduseres bruken av maskinressurser for formålet til et minimum.

REDIGERING AV LYD

Vil gjerne takke Magne Mæle for nyttige tips om lydredigering (Slekt og data, nr. 1). Vil bare legge til at jeg synes Adobe er dyr i anskaffelse. Jeg gikk derfor til Tucows og søkte på 'Audio edition'. Da fant jeg WavePad og lastet programmet ned gratis. Jeg har begynt med å redigere litt på en del musikkfiler hvor jeg fjernet applaus. Helt kurant.

mvh
Gunnar Endresen

Innvandring til Norge 1500

Her følger andre og siste del i Sølvi Sogners artikkel om innvandringen til Norge 1500-1800. Den første artikkelen sto i Slegt og Data nr 2-2004.

Av Sølvi Sogner

Sølvi Sogner høstet stor applaus og fikk velfortjente blomster da hun fremførte dette foredraget om innvandringen til Norge på DIS Landsmøte i vår.

Foto: Knut Winje

NORGE – ET LAND I EUROPA OG DEL AV EN KONGLOMERATSTAT

Norge har gjennom hele sin historie vært et land i Europa og tatt del i den felles europeiske utviklingen. Vi hører hjemme innenfor Nordsjø-Østersjø-regionen. Samhandel, stor grad av språklig fellesskap og migrasjon fremmet kulturfellesskapet i dette området.⁶⁰

Ord som utkant og periferi har ofte vært brukt til å karakterisere norsk historisk utvikling. Men det er ikke dekkende for situasjonen før 1800. Påstanden om at vann binder, land skiller, gjelder for all kommunikasjon i eldre tid. Den lange kysten har vært vårt aktivum. Vi har deltatt aktivt i utvekslingen av mennesker, immateriell og materiell kultur innenfor vår region og bidratt til å utvikle felleskulturen.

Norge var et stort land, men tynt befolket. Fordi vi var så få, kom vi i union med Danmark i middelalderen, med felles konge og felles sentraladministrasjon i København. Fordi vi var så få, har vi ikke hevdet oss som toneangivende kulturnasjon dersom vi med kultur forstår elitekultur eller estetisk kultur. Med ut fra et videre kulturbegrep folkekultur eller antropologisk kultur der andre mer grunnleggende fenomen teller med, hadde Norge sin helt selvfulgelige plass innenfor Nordsjø-Østersjøkulturen: familie- og husstandsstruktur, urbanisering, lese- og skrivekyndighet, individualisme, rasjonalitet, rettsstat,

fri lønnsarbeidskraft, fri omsetning av jordeiendom, markedsorientering, interesse for utvikling av ny teknologi, protestantisme, og mye annet.

Norge hadde fra gammelt av vært et eget rike, og Norge ble tvers igjennom hele den undersøkte perioden fortsatt oppfattet som et eget rike. I sentrale kilder omtales de "norske" som en nasjon; det heter at "de norske" må unnes friheter fremfor "fremmede" når det gjelder "trafikk og sjøfart".⁶¹ "Fremmede" var datidens betegnelse på folk som var født utenfor staten. Men begrepet må ha vært flytende. I et brev fra lensherren på Akershus i 1560 forteller han at han hadde prøvd å ta toll av danske skippere som om de var "fremmede" eller "udenlandske", men de nektet og sa de var "rikets innbyggere".⁶² Folk fra Orknøyene og Shetland, de gamle norske skattlandene fra middelalderen, betalte ikke toll før på slutten av 1500-tallet. Denne betydningen av "fremmede" varte ved. I 1665 skriver danske Gunde Rosenkrantz følgende:

*Fremmede ere de, som ikke have samme Fædreland eller Herre, men som strømme herind til os fra fjærne Egne, baarne afsted for Vind og Vove. De, der stamme fra Holsten, Slesvig, Norge, kalder jeg ikke Fremmede, de have ikke samme Fædreland, men samme Herre, og ere knyttede til os ved Slægtskabs-Baad.*⁶³

-1800 - del 2

Norge hadde kongefelleskap med Danmark, men Danmark-Norge var en sammensatt stat, med innbyggere av ulike etnisitet. De var nordmenn og dansker, ja. Men det var også de stort sett tysktalende slesvig-holstenere. Det var også færøyinge, islendinge og grønlandere. Alle som var født innenfor staten hadde tilhørighet og innfødsrett. Et fargerikt fellesskap, ville vi ha sagt i dag. Innenfor dette svært så sammensatte riket var det fri flyt av mennesker.

I tillegg kom det vandrende inn folk som var født helt andre steder. Det kunne synes som om terskelen ikke var så høy når det var så mange ulike etnisiteter der på forhånd!

Norges uendelig lange kyst med de mange fjordene og havn i hver vik var som en bryggekanal der det bare var å klappe til land for enhver sjøfarende et grensesnitt mot verden. Landet vårt lå ganske åpent for innvandrere fra hele Nordsjø- og Østersjøområdet. Kjølens og de uveisomme grensetraktene mot Sverige la landet fysisk like åpent for svensker og finner som kom vandrende til fots.

Hvilke fremmede kom til landet? Innvandrerne synes å ha vært av alle slag kjøpmenn, bergmenn, håndverkere, kongelige embets- og tjenestemenn. De kom hit for å gjøre en innsats i styringsverk og ressursutnytting, som lensherrer, fogder, geistlige, lovkyndige, offiserer, ingeniører, festningsbyggere, bergverkskyndige, saltkokere, klippfiskeksportører, hvalfangere, forstfolk, etc. eller som arbeidere i ulike nye næringer om bergverk, saltverk, glassverk. Det trengtes arbeidskraft av alle slag, og innvandrere som gjorde nytte for seg, var velsett av kongen og administrasjonen.

NORGE – ET INNVANDRINGS-LAND?

Sentraliseringen var ennå i sin vorden. Noen økonomisk integrering hadde på ingen måte funnet sted. Oslo/Kristiania var ikke en reell hovedstad, København var langt borte. Nordsjøen, Kattegat, Skagerrak og Østersjøen gav gode muligheter for kommunikasjon. Bosetningen i Norge har historisk alltid vært konsentrert langs kyststripen og rundt de indre vannveiene. Folketallet i Norge ble mer enn firedoblet mellom 1500 og 1800, fra ca. 200 000 mennesker til ca. 885 000 mennesker i 1801. Det skyldtes naturlig tilvekst, men var også en følge av innvandring. Norge var et innvandringsland. Hit kom folk utenfra, slo seg ned og ble nordmenn.

Folk dro selv ut. Deler av befolkningen var mer mobile enn andre. Studenter dro til universiteter og læresteder i utlandet, håndverkere og kjøpmenn var utenlands i årevis som ledd i utdanningen, sjøfolk seilte på fremmede skip eller var stasjonert ved marinen i København, soldater vervet seg i fremmede land. Migrasjon avfødte migrasjon.

Ingen vet egentlig hvor mange innvandrere som kom til Norge i disse tre hundre årene, eller hvor de kom fra. Jeg har arbeidet en tid med å få oversikt over innvandringen til Norge i dette tidsrommet. Kildeforholdene er vanskelige. Selv ikke den detaljerte folketellingen i 1801, som er så rik på informasjon, gir opplysninger om folks fødested.

En viss pekepinn gir imidlertid forekomsten av familienavn i 1801-folketellingen. Norsk navneskikk var basert på personnavn og patronymikon, og ikke

på faste familie- eller etternavn. En undersøkelse fra Indre Sogn i 1801 har vist at 98 prosent av etternavnene var patronym!⁶⁴ Dette var en klar forskjell fra hva som har vært tilfelle i mange andre land, der det mange steder ble vanlig med familienavn alt i middelalderen, først blant adelen og så tok borgerskapet etter. Nordmenn het Ola Eriksen og Kari Eriksdatter, mens deres far kanskje het Erik Olsen og deres mor Anne Knutsdatter. Dersom dette var en gardbrukerfamilie, ble navnet på garden av og til påhengt som en adresse eller nærmere bestemmelse, og i mange tilfelle ble et slikt gardsnavn utgangspunktet for et fast familienavn senere, ikke minst dersom vedkommende flyttet til byen og tok etter byens skikk. Ikke før med navneloven i 1923 ble det påbudt å ha faste, arvelige familie- eller slektsnavn.⁶⁵

Et ikke-norsk familienavn i 1801 sier selvfølgelig intet om innvandringstidspunkt. Kanskje var den første bæreren av dette navnet innvandret 150 år tidligere, og det er kanskje sjette generasjons "innvandrere" vi har for oss! Kan man i det hele tatt da bruke begrepet innvandrere om vedkommende? Hvis en migrant er en person som skifter bopel for kortere eller lengre tid gjennom å krysse en grense, og er for innvandrere å regne sett fra den statens side hvis grense vedkommende krysser, når er vedkommende da ikke innvandrere lenger? I vårt tilfelle, når er innvandreren blitt norsk? I en del tilfelle vil slektshistoriske opplysninger kunne kaste lys over spørsmålet om innvandringstidspunkt. Men i de fleste tilfelle vil vi ikke ha slike opplysninger. Det er likevel interessant at navnet påtreffes i 1801. Det indikerer innvandring, uansett tidspunkt, og i vår

Innvandring til Norge 1500-1800

sammenheng er hele perioden 15-1800 interessant.

Undersøkelsen har gitt som resultat at antall utenlandske markørnavn i 1801 var i underkant av 7000 (6823). Disse navnene ble båret av vel 20.000 (20.071) personer i Norge i 1801. Det vil si at innslaget *mulige* innvandrere, beregnet ut fra dette opplegget, ligger på ca. 2,3 prosent av befolkningen i Norge totalt. Dette er ikke noe urimelig resultat. 1,2 prosent av den norske befolkningen i 1865 var født utenfor Norge, og 2,9 prosent i 1900. Ikke før i 1980-årene steg denne prosentandelen. Tallene indikerer en svært begrenset innvandring.

Ikke overraskende var det i byene at de fleste bærerne av utenlandske navn befant seg. Om vi ser på amtene byene innbefattet ligger Hordaland med Bergen på 5,2 prosent, helt i teten. Kristiania med nærliggende Østfold og Vestfold ligger også i øvre sjikt, med ca. tre prosent. Det samme gjelder Trondheim og Sør-Trøndelag. På Vestlandet står bergensområdet klart ut, men ellers er det bare svake tilløp i Indre Sogn og i Sunnhordland. Det går ikke forgreninger ut fra Bergen til opplandet slik det ser ut til å gjøre i Trøndelag og på Østlandet.

Det sterke innslaget av utenlandske familienavn i Nord-Norge er påfallende. Begge de nordnorske amtene ligger rundt tre prosent. Innlandsområdene i alle deler av landet der landet ikke bare er kyst, som i Nordland og deler av Troms har bare svake innslag av det vi kan kalle utenlandske markørnavn-bærere, fra 0 til 1,6 prosent.

Landsgjennomsnittet avspeiles som små oaser sentrert rundt

gamle verksområder.

Det var forventet at urbaniseringen skulle gi utslag. Vi vet at tilvandringen til byene var markert. Videre vet vi at det kom mange utenlandske teknologisk eksperter til norske gruver og verk. Men det påfallende sterke innslaget i Nordland og Troms var overraskende. Rett nok heter det i en 1500-talls kilde:

*Saa er her mange atskillige slags folck aff atskillige landskab komen, som Norske, Tyske, Danske, Hollender, Skotter och mange andre slags folck, som her boerr, och haffuer her ingen anden nering end fiskerj.*⁶⁶

Og skattematene oppviser et sant mangfold av etnonym, tilnavn som viser etnisk avstamning: Jemt/Jamt, Svenske, Dalekarl, Helsing, Jyde, Fynbo, Skåning, Færsk, Hiel, Skott, Tysk, Garp, Holst, Hollender. Men disse navnetypene forsvinner fra skattematene utover 1600-tallet. Er det så samiske og kvenske familienavn som gir utslag i 1801? Det var mange samer i området, og deres familienavn var spesielle i forhold til vanlige norske. Vi vet også at mange kvener innvandret alt fra slutten av 1600-tallet, og stadig flere kom til utover 1700-tallet.⁶⁷ Men ser vi på en oversikt over markørnavnene fra f.eks. Karlsøy, som hadde høy frekvens, er dette *ikke* kvensk eller samisk pregede navn – faktisk er det grunn til å regne med klar underregistrering av samiske og kvenske navn i materialet vårt, trolig fortrent av norsk patronym-bruk hos registrator. Nei, navnene er av samme typen som vi finner overalt ellers i Norge:

Aderup, Blanche, Blix, Borlund, Brun, Brønstrup, Bugge, Bull, Byemand,

Chrantz, Dall, Deding, Fabricius, Falch, Figenschou, Flueg, Friis, Fyn, Gamtz, Gla, Gogarin, Gomt, Grabow, Grimlund, Grop, Grønbech, Hagerup, Harboe, Hegelund, Hejde, Holst, Hertz, Hysing, Jul, Kauriin, Lemming, Leonard, Lind, Lochert, Lorck, Ludvig, Lyder, Lørberg, Løvberg, Mørchmand, Nideros, Norman, Oderup, Ramsberg, Rasch, Rejn, Rejner, Rosenlund, Rus, Schælderup, Schön, Toll, Tomboe, Trane, Tønner, Wessel.

Det vi ser sporene av, er trolig etableringen av de privilegerte nordnorske handelsmennene fra siste halvdel av 1700-tallet. Mellom Brønnøy og Varanger ble det etablert mellom 200 og 300 handelssteder i løpet av noen tiår. Disse såkalte nessekongene ble helst rekruttert blant dem som alt drev med lokal handel utliggerborgere og knaper og kom fra mange kanter og var av mange slag – jekteskipper og skinnkremmere, smughandlere og brennevinshandlere, prestesønner og handelsfullmektiger, faktorer fra København og geseller fra Trondheim, gründere som fant et ledig fiskevær, sjarmører som fant ei lovende skipperenke.⁶⁸

Vi hører blant annet om Desington i Sortland, Femmer i Grøtting, Pfeiff i Risøyhamn, Zindsen i Helle, Schiortler i Breistrand, Mibes i Steine, Zahl i Kjerringøy, Figenschou i Nord-Troms, Stuwitz i Loppa, Buck i Hammerfest, Schanche i Tana.⁶⁹ Bare ett av navnene overlapper med listen fra Karlsøy i 1801.

Oversikten indikerer at innvandringen til Norge primært har gått til byer, kyst og Nord-Norge, når den som her blir målt mot den stedsne befolkningen. Tallmessig er neppe innvandringen til Nord-Norge spesielt stor, men den er

det i forhold til folketallet i de respektive prestegjeldene.

HVOR KOM INNVANDRERNE FRA?

Hvordan fordeler innvanderne seg på nasjonaliteter? Igjen er det navnematerialet som bærer informasjonen. Det er flest tyske navn; dernest danske og svenske. Tyske navn er kommet fra det tysktalende området, men mange tyske og tyskklingende navn har kommet til Norge via Danmark eller hertugdømmene, som jo var delvis tysktalende. Navnene kan ha vært båret av tyskere som har bodd en tid i Danmark eller i hertugdømmene, og så har vandret videre. Dansker kan ha laget navnet sitt over tysk lest. Feks. gjelder det yrkesnavn, som f.eks. Kock istedenfor Kokk, Müller istedenfor Møller. Som kjent er ca. 40 % av ordtilfanget i skandinaviske språk felles med nedertysk. Det kunne derfor føles svært naturlig og selvfølgelig å smykke seg med et tysk familienavn. Vi må ikke glemme at Det tyske keiserriket var rikt og avansert og kulturelt førende område i Europa. Det var gildt å ha et tysk navn.

En restgruppe omfatter alle øvrige. Gruppen var liten, men variert. Søk i 1801-tellingen sammenholdt med med Christen Prams reisebeskrivelse fra reiser i Norge 1804-06 gir noen inntrykk.⁷⁰ I Farsund holdt sveitseren Frederik Otto krambu, med god fremgang. Skotten Mcleod drev en fabrikk for å lage farge av mose; han var rekruttert for formålet av byens matador, Lund. To italienske smeder, Guiseppe og Domenico Marone, laget fiskekroker. Paulus van der Waal fra Holland var kommet for å lære folk å binde sildegarn og å tilberede sild på flamsk vis.

HVORFOR VAR INNVANDRERNE KOMMET TIL NORGE ?

Innvanderne var dels invitert til landet, dels kom de hit på eget initiativ. Gjennom Norges rike ressurser gikk kontakten til det fremmede. Norge har alltid vært rik på fisk, skog og metaller. Tørrfisk hadde vært etterspurt internasjonalt alt i middelalderen, og hadde brakt oss i nærkontakt med Europa og hadde ført fremmede innvandrere til landet. Nytt etter 1500 var kommersiell utnytting av skogen og metallene med internasjonale markeder for øye. Det ble tenkt nytt også når det gjaldt fisken; fra slutten av 1600-tallet og stadig sterkere utover 1700-tallet kom vi i gang på Nordvestlandet med et nytt produkt, klippfisk. Det kostet mer å fremstille, men solgte til høyere pris.

Å omstille seg og koble seg til alt dette nye, krevde faglig ekspertise så vel innen råvareproduksjon som innen vareomsetning. Det krevde også kapital og kontakter. Bedriften Norge ble drevet av kongen og hans rådgivere. Aktivt gikk de ut for å skaffe til veie fagfolk, kapital og forbindelser. Det skjedde gjennom rekruttering, privilegier og særordninger. Selv de strenge reglene som gjaldt for rettroenhet og bekjennelse til Luthers utlegning av kristendommen, kunne det bli dispensert fra dersom formålet var å trekke fremmede fageksperter til landet som kunne opphjelpe næringsvirksomheten.

Mange så seg tjent med å følge kallesignalene. Det gjaldt kapitalister som brødrene Gabriel og Selius Marselis eller Crijn Hoofte fra Nederland på 1600-tallet, det gjaldt handelsentreprenører som den engelske klippfiskkongen Moses i Kristiansund på 1700-tallet, og det gjaldt mange andre mindre kjente størrelser. Etter et visst antall år kunne

de forlate landet med fallskjermene sine, det vil si de formuene de hadde tjent stort sett skattefritt under sitt norgesopphold.

Norge hadde ressurser, men manglet fagfolk. Bevisst rekruttering fra myndighetenes

side av fremmede fagfolk er et påviselig faktum. Fagekspertise kunne vinnes gjennom arbeid og erfaring på den ene side, gjennom teoretisk utdanning på den annen side. I Norge manglet vi faglig tradisjon innenfor en rekke virksomheter bergverk, glassverk, saltverk m.m. Vi hadde heller ikke noe universitet, og fikk det heller ikke før i 1811. Fordi befolkningen var fåtallig og fordi sentraladministrasjonen og hoffet lå i København, lå det heller ikke til rette for at det skulle utvikle seg en kjøpekraftig og kritisk kundemasse innenlands som naturlig kunne stimulere den innenlandske etterspørselen og påvirke produksjonen. Dette forholdet hadde meget å si for den relativt sene utviklingen av industri og håndverk; norsk forbruk var sterkt preget av importvarer, som ble betalt med inntektene fra eksporten av råvarer og halvfabrikata. Til og med for å hjelpe fram det hjemlige håndverk hentet man folk utenlands fra. I 1665 ble for eksempel kommersedirektør Peter Dreyer i Akershus stift beordret fra høyeste hold til å reise til Tyskland, England og Holland for å få trykt og publisert på de ulike lands språk de nye privilegiene for utenlandske håndverkere som ville slå seg ned i Norge!⁷¹

Kanskje det mest karakteristiske trekk ved innvandringen til Norge i perioden er derfor det sterke preget av ekspert-innvandring. Tidens form

Innvandring til Norge 1500-1800

for teknologioverføring var direkte rekruttering av fagfolk. Først og fremst for bergverkenes vedkommende har det latt seg påvise at det fra starten av ble aktivt rekruttert fra statlig hold. Det var helt nødvendig for å få det hele i gang.

Men etter som tilføringsveiene ble gått opp, gikk det mer av seg selv. Bevisst rekruttering og frivillig innvandring gikk hånd i hånd etter som det ble kjent blant aktuelle interessenter at Norge var et mulighetenes land. I en senere fase kom så selvrekruttering innenlands i gang for alvor. Opprettelsen av Bergseminaret på Kongsberg på slutten av 1700-tallet er et symbolsk uttrykk for dette og for at modningsprosessen nå var kommet langt.

Innvandring av entreprenører innen handel var friere. Det var opp til kongen å utstede bergverksprivilegier, mens privilegiene til å drive handel ble utstedt av borgerkorporasjonene i de enkelte kjøpsteden. Det gav større frihetsgrader. Man rekrutterer ikke en kjøpmann! Meldte en slik seg av seg selv, ble han tatt godt imot – også om han ønsket særbehandling som involverte innrømmelser fra mer sentralt hold. Da engelskmannen William Davidsson ville bli borger i Trondheim i 1670, og søkte kongen om frihet fra alle borgerlige avgifter og pålegg, toll og tiende unntatt, religionsfrihet i 20 år og rettslig å stå direkte under stattholder og amtmann, var stattholderens påtegning på søknaden klart positiv: "Meg synes underdanigst at det er til kongens og landets beste når fremmede personer som har kapital og akter å drive negosien uti landet inkommer."⁷²

Fjernhandelskjøpmennene hadde innbyrdes kontakt, utvekslet informasjon og tjenester. På samme

måte som håndverkersvennene hadde sine vandringsår, rekrutterte kjøpmennene sine kjøpsvenner og sendte dem ut for å gjøre seg kjent med forholdene ute og knytte kontakter.

Dette mønsteret som lar seg påvise for bergverksdrift, håndverk og industri samt kjøpmannsskap, gjenfinnes også i forvaltningen med hensyn til rekruttering av statens embets- og tjenestemenn. Forvaltningen var underlagt sentral kontroll og kongelig godtykke, i prinsippet. Men i praksis var tilsettingen av statlige embets- og tjenestemenn jevnt over med få unntak byråkratisk, men stadig vekk sentralt administrert – med København som sentrum – og fulgte rettsstatlige, faglige og ansiennitetsmessige prinsipper. Mønsteret var en overvekt av dansker på de helt sentrale poster gjennom hele 300-årsperioden – flest nordmenn for øvrig. Selvrekruttering av norske embets- og tjenestemenn fant i stigende utstrekning sted, og utover 1700-tallet var det regelen.

HVOR ÅPENT ET SAMFUNN OVERFOR INNVANDRERE?

Formalitetene rundt det å bli norsk i en første omgang har ikke vært så veldig rigide. Man ble norsk ved å ta borgerskap eller på annen måte gjennomgå en formell seremoni som f.eks. å sverge troskapsed, gjennom å verve seg, inneha et embete, gifte seg, kjøpe eiendom, betale skatt. Samfunnet synes å ha vært ganske åpent med hensyn til å motta innvandrere og inkludere dem i det normale samfunnslivet. De mange krigene med Sverige førte ikke til avvising av svenske innvandrere: Borgerne i Halden søkte i 1686 om skattelettelse for unge svensker som søkte over gren-

sen når det ble satt i gang utskrivning til krigstjeneste i Sverige. Dermed ville man fortsatt kunne få slike nyttige folk til å flytte inn, hevdet borgerne. I 1701 var det flere innkommende svensker enn vanlig, for alle ledige mannfolk i Sverige ble da utskrevet til krigstjeneste i Livland. Stattholderen fikk pålegg om å hjelpe dem med å finne seg til rette – bl.a. med å sørge for at norske prester ikke nekter ungguttene absolusjon og alterens sakramente for da risikerte man at de ikke våget å komme. Å bli holdt borte fra Herrens bord var skjelesvangert.⁷³

I den utrykte delen av Christopher Hammers beskrivelse av Hadeland fra 1790-årene heter det:

*Tatere, jøder, munke, jesuitter og papistiske geystlige maa under livsstraf icke opholde sig i Norge, ellers taales alle fremmede af andre religioner og udelukkes ikke fra nogen værdighedsgrad, men de nyder samme ære og gjæste-frihed, som indfødde og bevartes over alt med høflighed efter den norske gjæste-rætt, for resten findes i Norge ikke een gang skin af nogen samvit-tighedstvang eller forfølgelse.*⁷⁴

Hvis det forholdt seg slik – og det er lite i kildene som tyder på spesiell fremmedfiendtlighet blant vanlige folk – kan det ha sammenheng med tillært respekt for det eller de fremmede.

Vi har Absalon Pederssøn Beyers ord fra 1567 for nordmenns gjestfrihet. Og selv om hans ord sikkert bør tas med en klype salt, er det fristende å gjengi dem, her noe modernisert:

... jeg må meget love [prise] den rundhet og mildhet som er i det norske folk. Det er så kjent og vide berømt at det er ikke behov for å skrive meget om det, fordi

både innenlandske og utenlandske har daglig erfaring med det, en rundhet som noksom prises i andre land og for mange fremmede er en årsak til at de kommer hit til Norge og har lyst til å bo blant dette livlige, runde og vennlige folk. Sannelig, en from, gudfryktig og dydig person kan vel dra fra Båhus til Vardøhus, en reise på over 250 mil, og behøver ikke å bruke over en daler på mat, ja de er glade for og synes at det skjer dem en ære at man vil spise og drikke med dem... En innbygger i Norge var seilt herfra til Danzig og lå i herberge. Da han ville reise fra byen, bad herbergsken ham om betaling for kost og øl. Han spurte om han skulle betale for øl og mat, vertinnen mente ja. Han sa at det var ikke sedvane i Norge å ta penger for øl og mat, kvinnen sa at det var sedvane i deres land. Da sa han: "Å, du hellige land, Norge, det første jeg får deg fatt med mitt legeme, skal jeg falle på kne og kysse deg", som han òg gjorde.⁷⁵

Hvordan så de "fremmede" på de innfødte? Det vet vi ikke så mye om. Men la oss se på et eksempel. Da John Moses, etter i 20 år å ha drevet Det engelske kompaniet i Kristiansund, forlot Norge, slik hans privilegier forpliktet ham til, skrev han i 1768 en instruks eller leveregler for sine nevøer Thomas og Isaac. Noen av reglene er allmenne – som anbefalingen om syv timers natesøvn og sytten timers arbeid – andre går spesielt på forholdet til nordmenn:

Lære å lese, skrive og snakke norsk.

Vise forsiktighet i samvær med nordmenn. Ikke kaste bort verdifull tid på sosiale sammenkomster som fester, brylluper og gravøl.

Vise måtehold med alkohol og tobakk; det norske folks mest avskyelige laster er drikk, spill, horeri og dovenskap.⁷⁶

Innvandringen til Norge, slik vi har kunnet følge den på ulike plan, har vært preget av at innvandrerne i stor utstrekning var ressurssterke og bedrestilte folk, som innehadde embeter og spesialkompetanse og besatt viktige posisjoner i samfunnet. Ovenfor, i omtalen av senmiddelalderen, så vi at det ble til dels uttrykt heftig misnøye med de "fremmede" i forvaltningen. Det ble holdt imot dem at de ikke kjente landets lov og skikker. Dette endret seg over tid.

I datidens standssamfunn kjente enhver sin stand og stilling. Det ville neppe ha hatt noe for seg – dersom man ellers skulle ha ønsket det – å gi uttrykk for mishag mot fremmede.

Snarere kan man spørre om det mishag man eventuelt kan ha følt har vært rettet mot standsforskjeller, snarere enn mot det fremmede. Vi har for eksempel i kildene påtruffet den sinte rogalandsbonden som på 1600-tallet overfor den danske presten, sørlendingen, hevdet sin norske innfødsrett og som var åpenbart stolt av og fonøyd med å være "klerket og lagt i kluter" [døpt og svøpt] her til lands. Men sosial protest var tiden ennå ikke moden for.

En nasjonal selvhevdelsestrang var til stede, stadig sterkere utover 1700-tallet. Men den tok form mer av en norskdomsbegeistring enn en avstandstagen fra det danske. Det skimtes blant eliten – særlig tydelig blant norske studenter i København. Mange av dem var etterkommere etter innvandrere. De identifiserer seg fullt ut med det land de var blitt en del av. Kanskje er dette det klareste uttrykket for at assimileringen var fullført for disse gruppenes vedkommende. Utover 1800-tallet med

bondestorting og språklig norskdomsrørsle ble det bonde mot embetsmann, landsbygd mot bysamfunn. På mange måter må det tolkes som en senvirkning av den tidligere utviklingen. I den veven er det mange tråder – nasjonale, sosiale og kulturelle.

OPPSUMMERING

Å kartlegge innvandringen til Norge før 1800 kan sammenlignes med å tegne et fantombilde av en ettersøkt. Man stiller med noen uklare forhåndsforventninger om at Ola Nordmann opp gjennom århundrene har sittet i kubbestolen sin, passet odelsgården, spist graut og lidd av fremmedfrykt. Men hvem er Ola egentlig? Bildet er nok mer sammensatt.

Ved midten av 1500-årene skriver Absalon Pederssøn Beyer at "mange fremmede ... kommer hit til Norge og har lyst til å bo blant dette livlige, runde og vennlige folk". Og kildene forteller om et riktig så **multi-etnisk og fargerikt fellesskap**.

I de vel 400 år som Norge hadde kongefellesskap med Danmark, levde vi i en "**konglomeratstat**" som selv **uten innvandring** omfattet mange **etnisiteter**: Nordmenn og dansker, ja. Men også slesvigere, holsteinere, færøyinge, islendinge, grønlandere. Shetland og Orknøyene hørte også lenge med. Jemter, herjedøler og vikværingar var så norske som noen inntil midten av 1600-tallet, og like lenge var folk fra Halland, Blekinge og Skåne danske. Ekstra eksotiske var statens besittelser i Vestindia, India og Afrika! Det er mot dette bakteppet vi må se innvandringen til Norge i perioden. Ikke den nedslankede nasjonalstaten Norge fra etter 1814!

Innvandring til Norge 1500-1800

Samfunnet var ganske åpent overfor innvandrere. Noen kom på kort besøk, andre ble for godt. Formalitetene rundt det å bli norsk var ikke så rigide. Det kunne skje ved å ta borgerskap, sverge troskapsed, verve seg, inneha et embete, gifte seg, kjøpe eiendom, betale skatt. Ikke mye i kildene tyder på spesiell fremmedfiendtlighet.

Norge lå ikke avsides. Svensker og finner kom hit til fots gjennom de uveisomme grensetraktene. Men dette var en tid da land skilte og sjø bandt sammen og vårt grensesnitt mot verden var først og fremst **den lange kysten**. Der skyllet de opp, både handelsmenn og havarister, både de med ærend og de uten: skotske budeier som drev av da de rodde ut for å melke, forliste spaniere fra den stolte Armada på vei for å erobre England. Noen var her bare kort tid, andre ble for godt.

Norge var rikt på ressurser og et mulighetenes land. Tørrfisk var etterspurt alt i middelalderen. Etter 1500, i flukt med de store oppdagelser, tiltok handelen i Østersjø- og Nordsjøområdet kraftig, og norsk **trelast** ble etterspurt handelsvare. Fremmede kjøpmenn på små og store skuter kunne handle direkte med bøndene for skogene vokste ned i sjøkanalen, og det skortet ikke på fossekraft til å drive vassag, tidens teknologiske nyskaping. Vestlandet og Sørlandet opplevde henholdsvis sin Skottetid og sin Hollendertid, noe mange stedsnavn ennå vitner om – som Hollenderbåa, Skottegrunnen og lignende. Fra Rogaland hører vi om kona på Ropeid som sendte med skipperen barselgraut til kona hjemme i Skottland, og grauten var varm ennå ved hjemkomsten!

Med handelen fulgte samkvem: inn- og utvandring. Etter hvert ble handelen samlet i byene, og perleraden av lade- og kjøpsteder langs kysten vokste fram nå. Innvandrende **kjøpmenn** og **håndverkere** som kom hit på eget initiativ for å søke lykken, representerte kontakt, kapital og kunnskap og ble tatt vel imot.

Innvandring til Norge kom også ofte i stand på **myndighetenes initiativ**. Tidens form for teknologioverføring var direkte rekruttering av **menesker som kunne sitt fag**. For å utnytte forekomstene av **jern, kobber og sølv** og få fart på bedriften Norge, lokket Kongen tyske bergverkseksperter hit, ved hjelp av privilegier og særordninger. Selv datidens strenge **krav om bekjennelse til Lutheranismen for å få adgang til riket, kunne bli fraveket**. Etter et visst antall år kunne slike privilegerte fremmede, om de så ønsket, forlate landet med "fallskjermene" sine, formuer tjent nesten skattefritt under tiden i Norge.

Av **embets- og tjenestemenn** var det nok en overvekt av dansker på de få, helt sentrale postene gjennom hele 300-årsperioden, men ellers flest nordmenn på øvrige poster, og selvrekruttering ble stadig vanligere. En nasjonal selvhevdelsestrang ble tydelig utover 1700-tallet blant norske studenter i København – vi fikk jo ikke universitet før i 1811 – men mer i form av **norskdomsbegeistring** enn av avstandstagen fra det danske. Mange av dem var etterkommere etter innvandrere, men identifiserte seg fullt ut med det land de var blitt en del av – **assimileringen** var fullført. I Grunnlovsforsamlingen på Eidsvoll i 1814 var da også innvandrernes etterkommere godt representert.

KONKLUSJONEN må være at **innvandrene i stor utstrekning var ressurssterke** folk, ofte med spesialkompetanse og i viktige samfunnsposisjoner.

Hvor mange de var? Det vil vi aldri få vite. Men folketellingen i 1801 oppgir alle innbyggerne i Norge med navn. Ikke-norske familienavn kan derfor indikere mulig innvandrerstus hos personene selv eller deres forfedre. Tallene indikerer **en begrenset innvandring** – kanskje 1/3 av dagens.

Navnene sier noe om herkomst: **Tyske** familienavn forekom hyppigst; deretter **danske og svenske**. Vanligst var slike navn i byene, rundt verkene og i Nord-Norge.

Hva sier ikke et navn? I 1865-tellingen fins en kvinne ved navn Jaje Vorcomine. Stamfaren hennes var Jaye von Worchum fra Friesland. Han kom til Skien i 1706, tok borgerskap, drev krambod, vertshus og taperi. Mange av oss kan finne lignende innslag i slektstavlen.

FOTNOTER

⁶⁰ Roding, Juliette & Lex Heerma van Voss (eds), *The North Sea and Culture (1550--1800)*. Hilversum 1996.

⁶¹ *Meddelelser fra det norske rigsarchiv I*: 366, 397-398.

⁶² *Diplomatarium Norvegicum* XXII nr. 513.

⁶³ Chr. Bruun, Gunde Rosenkrantz. *Et bidrag til Danmarks historie under Frederik den tredje*. København 1885: 130-131.

64 Gudlaug Nedrelid, "Ender og då ein Aslaksen eller Bragestad". Etternamnsskikken på Sør- og Vestlandet. I-II. Kristiansand 1998, bd. I: 342.

65 Olav Veka, *Norsk etternamnleksikon. Norske slektsnavn – utbreiing, tyding og opphav*, Oslo 2000: 9-27.

66 Lars Ivar Hansen, "Nordisk og nord-europeisk innvandring til Nord-Norge på 1500-tallet". *Ottar. Mennesker på vandring*. 3. Tromsø 2001.

67 Helge Guttormsen, "Kvensk innvandring til Nord-Norge", *Ottar* 3. Tromsø 2001.

68 Nils M. Knutsen (red.), *Nessekongene*. Oslo 1988: II, 24-25.

69 Knutsen (red.) 1988: II, 25.

70 Christen Pram, "Kopibøker fra reiser i Norge 1804-06". *Festskrift til Sigurd Grieg*. Lillehammer 1964.

71 Register til *Norske kongebrev I-VII*, 1660-1703. Norsk lokalhistorisk institutt. Oslo.

72 *Norske kongebrev I-VII*. 1962-95. Norsk lokalhistorisk institutt: 1670 nr. 544.

73 *Norske kongebrev* 1686, nr. 8, 1701 nr. 221, 260.

74 Ms 4° 2988, Håndskriftsamlingen, Nasjonalbiblioteket.

75 Absalon Pederssøn Beyer, *Om Norgis Rige*. 1567. Trykt i Gustav Storm, *To norske historisk-topografiske skrifter fra 1500-tallet*. Oslo 1968 (1895): 40-41.

76 Statsarkivet i Trondheim. Privatarkiv Moses. migration patterns of Viennese artisans in the eighteenth century", i Geoffrey Crossick (ed.), *The Artisan and the European Town, 1500-1900*, Scholar Press 1997, ss. 172-199.

77 Joseph Ehmer, "Tramping artisans in nineteenth-century Vienna", in David J.

Spesialtilbud til DIS-medlemmer

Bredbånd fra Telenor med fri etablering – du sparer kr 790,-

Online ADSL Basis 329,- per md.

Toppfarten er på **704/128 kbps** – fri bruk.
11 ganger raskere enn ISDN.
Bra når du vil laste ned levende lyd og bilde.

Online ADSL Pluss 409,- per md.

Toppfarten er på **1024/256 kbps** – fri bruk.
16 ganger raskere enn ISDN.
For deg som vil ha stor fart både når du surfer og laster ned musikk, spill, filmer og programvare.

Online ADSL Ekstra 499,- per md.

Toppfarten er på **2048/256 kbps** – fri bruk.
32 ganger raskere enn ISDN.
For deg som vil se film, høre på musikk, sende og motta store filer, og ha flere brukere på Internett på en gang.

Bestill her: privat.telenor.no/1organisasjon

 telenor

Synder og pavemakt

Av Finn Holden

”Håkon Helgesson, geistlig fra Oslo bispedømme, søker om at Deres Hellighet verdiges å pålegge at han blir dispensert fra sin fødselsdefekt, som han lider av ved å være født av en prest og en ugift kvinne, i første form ved særskilt nåde. Innvilget særskilt, Iulianus, titulærbiskop av St. Peter i Lenker. Roma ved St. Peter, 11. februar 1477.”

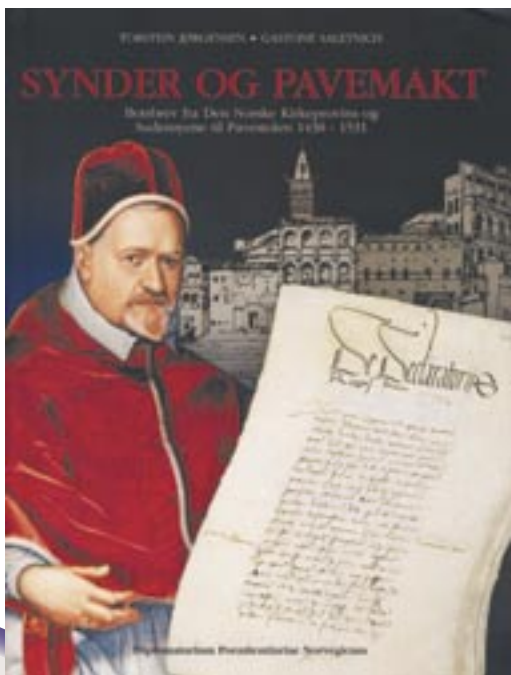
Dette er ett av de 101 botsbrevene fra Den Norske Kirkeprovins til Pavestolen 1438-1531 som gjengis i boken "Synder og pavemakt" som er samlet av professor Torstein Jørgensen ved Misjonshøgskolen i Stavanger og Gastone Saletnich i Roma. Dessuten er det 44 bønnskifter fra Suderøyene (Hebridene). Av disse 145 brevene dreier hele 61 seg om personer som ifølge kanonisk rett hadde en fødselsdefekt, det vil si var født utenfor ekteskap,

og som ønsket tjeneste i kirken. 14 av bønnskiftene ble sendt fra søkere som hadde en prest til far og en ugift kvinne som mor. Jørgensen skriver: "Man kan med rimelighet regne med at det i et flertall av disse sakene dreier seg om mer eller mindre faste og sosialt aksepterte konkubineforhold." I boken "Ekteskap, frillelevnad og hor i norsk høgmellomalder" skriver Inger Holtan at i 1311 fikk 100 uektefødte geistlige dispensasjon for fødselsfeil. Av dem var 40 prestesønner, for, som paven uttalte: "det er viktigare at Guds ord kjem fram til folket, enn at prestane har fødselsfeil" (SogD, 4/2002, s. 33). "Synder og pavemakt" viser at dette forholdet fortsatte fram til reformasjonen.

Hele 17 av sakene dreier seg om drap og bekrefter inntrykket av Norge som et voldssamfunn slik Jørn Sandnes skrev i boken "Kniven, ølet og æren" (SogD, 2/2003, s. 22). Åtte av bønnskiftene var fra prester som hadde begått drap på lekmenn og fem fra geistlige som hadde drept andre prester. Disse bønnskiftene er lengre enn de andre, for her gjaldt det å beskrive saken så fordelaktig som mulig for å bli fri til å utøve prestegjærningen igjen raskest mulig. Skildringene gjengir detaljert si-

tuasjonen på gjestehuset med drikking og skjellsord. Brevene viser sammenhengen mellom ølet som ble drukket, æren som tilsa at en måtte ta igjen, og våpen som var tilgjengelig. Det var nok av våpen i nærheten, kniv, øks, lanse, stein eller stokk. Formildende forhold ble det lagt vekt på, som at presten ble provosert, brukte et lite slagvåpen eller at legen gjorde en dårlig jobb. Dette er interessant lesning.

I senmiddelalderen var det omkring 150 fastedager i året, den lengste perioden var på 40 dager fra askeonsdag til påskeaften. Sykdom og mangel på olivenolje, fisk eller mel kunne være grunn til fritak for fastepåbudet. Adelsmannen Otto Ruud, hovedsmann på Båhus festning, skrev at "han bor i et kaldt område hvor det ikke vokser olivenolje, og olje fra nøtter og valmue". Han var redd for å få for lite næring i den lange fastetiden, og derfor ba han Paven om dispensasjon "slik at han fritt og på lovlig vis kan spise og gjøre bruk av egg,

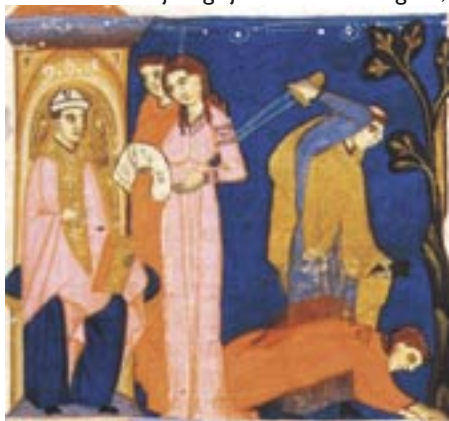
To prester som synder. En omfavner en kvinne, en annen dreper en mann.

smør og annen melkemat". Bønnen ble innvilget i 1504.

Det er få ekteskapssaker og saker om seksuelt samkvem mellom slektninger blant brevene, men det gjaldt å kjenne hele sin og partnerens slekt, også tre-menninger og firmenninger!

"Nikolas Andreasson, lekmann, og kvinnen Sokna, fra Nidaros bispedømme, søker om dispensasjon for deres inn-gåtte og allerede påbegynte ekteskap, og for deres avkom, ettersom de var uvitende om at de var forbundet i tredje og fjerde grad ved at en kvinne som Nikolas hadde kjødelig samkvem med, var beslektet med den nevnte Solva i tredje og fjerde blodbåndsgang,

Prest dreper en mann og anklages av mannens pårørende for en kirkelig domstol.

Illegitimt ekteskap mellom blods-båndsslektninger tas opp for en kirke-lig domstol.

med legitimering av mottatt og forventet avkom, ved særskilt nåde.

Innvilget særskilt, Iulianus, biskop av Bertinoro, regent, og med et erklæringsbrev vedrørende tredje og fjerde grad" 14. august 1481.

Rundt år 1500 kom det inn tusenvis av bønnebrev til Paven hvert år. De ble forseglet i Vatikanet, og pave Clemens VII (1523-34) bestemte at arkivet ikke skulle åpnes før på Dommens dag. Men pave Johannes Paul opphevd dette vedtaket. Professor Jørgensen hørte tilfeldigvis i 1997 at det forelå botsbrev fra Nidaros i Vatikanets arkiver og oppnådde tillatelse til å gå gjennom dette

spennende materialet. Alle søknadene ble innvilget. Paven tilga altså incest og drap. Dette kan skyldes en liberal praksis, eller at avslagene ikke ble protokollført. Alle botsbrevene er også gjengitt i sin latinske original. Bakerst står den julianske kalender.

Det er blitt en vakker og interessant bok, som forteller en rekke konkrete detaljer om samfunnet i Norge i tiden før reformasjonen.

Kopi av et botsbrev. Alle illustrasjonene er fra Vatikanets arkiver og er hentet fra boken.

GEDtreff tilgjengelig for alle medlemmer

Programmet du kan bruke for å lage DISTreff-utdrag selv, vil være tilgjengelig for alle medlemmer på www.dis-norge.no/DISTreff/prog innen 30. oktober. Intensjonen med GEDtreff er at det er du som best kjenner stedsnavnene du har registrert, og at du sparer faddere for en del arbeide som det passer best at bidragsyter selv kan gjøre.

Av Alf Christophersen

Med GEDtreff installert på egen maskin kan du nå lage egne DISTreff-bidrag når som helst og når det passer deg. Ved å sette det opp i ekspertmodus vil du også kunne bruke det til å kvalitetsteste dine registreringer. Du får da rapport om de data som avvises som bidrag til DISTreff, f. eks. fordi ingen sokn ble gjenkjent. Kanskje fordi du til å begynne med registrerte kun gårdsnavn, og ikke navn på soknet gården lå i. Eller at du ikke har registrert årstall for begivenheten, (fødsel, død etc). Du kan også bruke det til å kvalitetsteste nyere data som uansett ikke skal med i DISTreff-databasen. Også mange andre rapporter om ditt materiale vil bli dannet.

KORT OM OPPSETT OG FØRSTE GANGS BRUK

Etter å ha lastet ned og installert programmet på din maskin, starter du det første gang ved å taste inn ditt dn- og medlemsnrbaserte brukernavn, f.eks. dn01234 og tilhørende passord på 6 tegn. Dette finner du bak på Slekt og Data, se for øvrig egen spalte om dette annet steds i bladet.

Første gang du starter programmet, må du velge om du vil sende inn bidrag på diskett eller med e-post. Velger du å sende med e-post, må du også finne adressen til hva din Internett-

leverandør (ISP) bruker til å sende ut e-post, den såkalte SMTP-adressen eller utgående mailserveradresse. I Microsoft Outlook finner du dette under Verktøy, Oppsett og i fliken for e-post. Kun SMTP støttes, ikke IMAP. For en rekke ISPer er det allerede lagt inn en del ferdige adresser, så som Online, NextGentel., Tele2 etc.

Nybegynnermodus, enkel kjøring

For kun å lage DISTreff-bidrag klikker du på **Lag utdrag**. Her blar du deg frem til katalogen med din Gedcom-fil (trykk på FI i ditt slektsprogram og søk på Gedcom om du er i tvil om hvordan du lager en Gedcom-eksport). Så dobbeltklikker du på filnavnet. Bekreft deretter med **OK** i dialogen som spør deg om en bokstav i tillegg til ditt medlemsnr (forutsetter at du kun har en slektsdatabase). Du lar programmet gå sin gang (følg med på progresjonsanviseren som går til 100 %).

Sjekk så om det er noen stedsnavn som burde vært godkjent umiddelbart og korrigere disse (les evt. hjelpefilen for hvordan dette gjøres). Når alle korrigeringer er foretatt, klikker du på **OK** og lar selve ekstraheringen bli foretatt.

Resultatfilen vises så nederst i programvinduet og en ny knapp med teksten **Send** dukker opp. Ring evt. opp nettet om du bruker modem, trykk på **Send**, bekreft at du har nettverk tilknyttet og så blir e-posten sendt direkte. Hvis skriveren står på, skrives en kvittering ut.

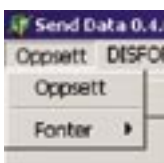
Så er det bare å vente på at fadder får tid til å kjøre søk mot DISTreffdatabasen med dine data og returnere søkeresultatet. Noen uker senere dukker også dine data opp i den søkbare basen, og da kan alle klatre også i dine data.

ER DET NOE NYTT MATERIALE SIDEN FORRIGE GANG?

Siste versjon av GEDtreff inneholder nå en ny oversikt, en database hvor du kan lese inn trf-filen som fadder returnerer til deg. Du kan da filtrere på medlemsnr eller på treff-nivå, f.eks. kun vise aktuelle 8-treff og samtidig få vist i egen rute hvem bidraget kommer fra.

Neste gang du legger inn data til DIStreff og får en ny trf-fil i retur, leser du inn denne, og nå kan du i tillegg til filtrene nevnt ovenfor, også filtrere på nye data siden sist, eller se på hva som var tidligere innsendt. Du kan også se hva du tidligere fikk tilslag på, men som vedkommende senere har korrigert og enten fjernet, eller flyttet til andre steder eller nye årstall som ikke lenger gir tilslag mot ditt materiale.

EKSPERTMODUS

For å gjøre tester på materialet ditt må du kjøre det i ekspertmodus. Dette setter du opp ved å gå inn på oppsettet (Trykk på hovedmeny-valget Oppsett). Gå deretter til menyvalget Oppsett, se figur. Deretter får du opp en dialog hvor du nederst krysser av for Ekspert. Hvis du ikke ønsker uttrekk for noen av de valgte landene, f.eks. du vet at materialet ikke inneholder data på Færøyene, så fjerner du krysset for dette samtidig. Under fliken Valg kan du også krysse av for *Sjekk alle stedsnavn uavhengig av år*. Da blir alle data testet, men programmet skaper ikke noen DIStreff-bidrag. Kun testrapporter dannes. Fliken for *Ta med nyere data for avdøde* skal ikke krysses av i bidrag til DIS-Norge. Under fliken *Rapporter feil* kan man variere innholdet i filen dn<medlnr>_Uaksepterte.txt. Normalt vises kun navn på avviste stedsnavn og hvilke personer stedsnavnet var registrert på.

Under fliken *Rapporter* velges også andre rapporter som kan dannes av programmet under kjøring. For å få testet hele materialet, må fliken *Sjekk alle stedsnavn uavhengig av år* være avkrysset. Du skulle nå være klar for kjøring

av dine data, så trykk derfor på **OK**. Du kommer da tilbake til hovedvinduet. Trykk på **Lag utdrag**.

HOVEDVINDU FOR EKSPERTMODUS

Etter at en del meldinger har blitt vist på skjermen (åpning av en del filer som brukes i første fase av kjøringen), får du et vindu: se figur til høyre.

Velg evt. retning for stedsnavn-layout som må være på en av de to viste måter, ikke en blanding av begge to.

Blanding kan gi mindre hyggelige feil i gjenkjenningen, f.eks. at du har slekt på en gård Håland i Grindheim. Du kan i dine data ha registrert denne gården som Håland i Grindheim (stigende rekkefølge av typen Plass, gård, sokn, fylke, (nasjon)); Grindheim, Håland (altså synkende rekkefølge på formen (nasjon), fylke, sokn, gård, plass); gårdsnavnet Håland og i tillegg ha registrert soknenavnet Grindheim på en del data.

Eller kanskje tvertimot, du jobber med gården Grindheim i gamle Håland kommune i Rogaland og har da utenom registreringene på formen Grindheim i Håland eller Grindheim, Håland også registrert det som Håland, Grindheim, gården Grindheim og soknet/kommunen Håland. Uansett, det blir gevinst, men kanskje ikke der du forventet det. Det vil bli Grindheim/NOK og Håland/NOL som resultat, uansett. Vær derfor sikker på å bruk riktig rekkefølge på stedsnavn hvor du registrerer mer enn sokn og evt. Fylke.

HVEM SKAL FÅ SE DINE DATA?

Under ekspertmodus får du også anledning til å gi andre mer rettigheter til å se dine data enn det som er vanlig.

Normalt er det kun andre DIStreff-bidragstyttere som kan klatre i dine data, men ved å krysse av for X,Y eller Z, kan du gi både medlemmer og gjester flere muligheter som vist. Vanligvis vil du nok la valget være Normal.

KLAR FOR KJØRING

Når du er klar for kjøring, dvs. har laget et Gedcom-materiale og har gjort deg kjent med oppsett, klikker du så på knappen **Start** for å starte uttrekket. En dialog for valg av inputfil dukker opp. Naviger deg så frem til din bidragsfil. (Hvis du bruker Disgen og har laget et DISBYT-utdrag, klikker du nå på *Files of* type og navigerer deg frem til din versjon av Disgen, men vi anbefaler likevel at du heller bruker Gedcom-eksport som basis, da du da får med flere linjer med data).

Når fil er valgt og dialog lukket, klikker du vanligvis på **OK** for å starte ekstrak-sjon av første utdrag. Har du laget flere Gedcom-filer, en for hver slektsdataba-se, skal du lese dokumentasjon først før du går videre. Du kan i dialogen velge en bokstav, som medlemsnr ditt utvides med, for å ikke blande eller overstryke andre datasett du bidrar med. (Du er selv ansvarlig for å holde rede på hvilken slektsdatabase som hører til hvilken bokstav senere. Har du en slektsdatabase, skal du ikke bruke bokstavutvidelser i det hele tatt, men kun velge blankt som for-valgt). Trykk **OK**.

Gjennomlesing av fil starter og programmet plukker opp alle stedsnavn som er registrert i filen samt alle fornavn, patronym og slektsnavn (patronym hentes både fra fornavn- og etternavndelen av dine registreringer). Når dette er gjort, kommer stedsnavndialogen opp. Du kan da redigere hvilket sokn hvert enkelt stedsnavn er tilknyttet til. Sjekk både avviste stedsnavn (som gir deg mulighet til å få med langt flere data enn programmet klarer å fange opp), pluss alle stedsnavn som allerede er godkjent og evt. underkjenn feilaktige tilordninger.

Et eksempel: Sett at du jobber med gården Solberg i Drangedal og har registrert det konsekvent i dine data som Solberg. Da vil Solberg bli tatt for det som det bør, soknet Solberg i gamle Beitstad kommune, nå Beitstad sokn i Steinkjer kommune. Trykk på Solberg i listen, og trykk på knappen for å avvise tilordningen som dukker opp. Gå opp i listen for avviste stedsnavn, velg Solberg, velg så Telemark i listen over fylker rett ovenfor. Bla så frem i sokneoversikten til du kommer til Drangedal og velg dette.

Eller du kan sette markør i listen over alle soknenavn i landet og klikke på bokstavene for Drangedal og velge dette. Trykk så på Aksepter og Solberg blir nå trukket ut som Drangedal/NOH. Før du glemmer det, gå så inn i slektsprogrammet ditt og foreta en global endring på alle forekomster av Solberg til Solberg, Drangedal så du slipper denne prosessen neste gang.

Sjekk også listen over antatte gårdsnavn. Fjern navn som ikke er gård eller gatenavn ved å klikke på linjer med helt ville navn og deretter trykk på knappen for å fjerne gårdsnavnet. Hvis soknet er trukket ut riktig, vil dette fortsatt bli trukket ut som det, men den antatte gårdsnavndelen som er tilknyttet til stedsnavnet, vil ikke bli tatt med. Se også artikkel tidligere om Rensres.

Når alle stedsnavn er sjekket, klikker du på **Fortsett** og DIStreff-bidraget og rapportene lages. Trykk deretter på **Send** for å sende bidraget. Hvis du har laget Gedcom-filer for andre slektsdatabaser i tillegg, klikker du enda en gang på **Start**. Velg nytt filnavn, bekreft spørsmålet om det er en ny fil for samme medlem du skal kjøre. Gjenta deretter det som er beskrevet over.

Forskjellen er dog at spørsmål om bokstav ikke dukker opp. Det antas automatisk å være første tilgjengelige bokstav i alfabetet, dvs. A for andre kjøring, B for tredje kjøring etc. Ved senere anledning skal du kanskje kjøre kun datasettet for det som ble utdrag for slektsdatabase D. Da velger

du i stedet å si at du kjører på nytt, og velger så bokstav D på bidraget.

FEILRAPPORT ETTER KJØRING

Når bidraget er kjørt, får du vist ferdig DIStreff-fil i et memofelt til høyre. Underst finner du en rapport over avviste registreringer på grunnlag av kriteriet du har valgt i oppsettet. Du kan finne ut mer om hvor i Gedcom-filen feilen befinner seg (med unntak av den kunstige notistypen BIRTE, som ikke finnes i din Gedcom-fil, men betyr at datasettet gjelder fødselsnotisen for et barn i ekteskapet). Trykk på personen det gjelder, eller trykk på navnet på avvist stedsnavn i listen over, og trykk så på knappen for å søke i Gedcom-filen.

Forhåpentligvis vises nå stedsnavnet hos valgt person. Dette kan lette arbeidet ditt med å finne vedkommende person i ditt materiale, dersom det ikke er sammenheng mellom Gedcom-id og id som du bruker i ditt program.

GEDTREFF KUN BRUKT PRIVAT TIL TESTINGER

Du kan selvsagt bruke GEDtreff når det passer deg, på hvilket som helst materiale du har. Har du fått mye feilrapporter første gang du kjørte, bør du likevel sende inn bidrag umiddelbart, selv om du ikke fikk sendt inn 100 % av dine registreringer. De færreste får ekstrahert mer enn 20-30 % av sitt materiale uansett. Årsak kan være at det er mye informasjon som mangler, spesielt på perifere slektninger. I slike tilfeller lønner det seg å dele opp materialet i små biter, og kjøre en bit ad gangen med GEDtreff. Det lønner seg lite å teste hele slektsdatabasen på en gang. Du mister bare mot og interesse. Det blir rett og slett for komplisert og for mye data som skal rettes. Søk da heller opp alle personer omkring et fylke eller bare et enkelt sokn hvor du har en bygdebok tilgjengelig.

Lag eksport til Gedcom, kjør bidraget med valget *Sjekk alle stedsnavn uavhengig av år slått på* og studer alle

feilrapportene. Rett det du orker, men konsentrer deg først om feilaktige stedsnavnsregistreringer. Når du mener deg fornøyd med korrigeringsene, lag et nytt utdrag basert på samme kriterier og kjør GEDtreff på det nye materialet. Ble det bedre? Når du har gjort dette, er det kanskje allerede på tide med en oppdatering? Kanskje dukker opp nye tilslag?

DUBLETTER?

En av rapportene som GEDtreff lager, er en oversikt over mistenkelige navnelikheter. Navn, når og hvor født, når og hvor død, samt registrerte foreldres navn og navn på ektefeller rapporteres for begge potensielle dubletter. Kanskje du har registrert samme person, men i det ene tilfelle med patronym som fornavn og i det andre tilfelle som slektsnavn. Når normaliseringer settes i drift, vil normaliserte navn danne basis for sjekk. Så da blir det flere resultater.

FEILRAPPORTERING?

Ingen programmer er 100 % feilfrie. Så også med GEDtreff. Hvis du støter på problemer, finner du på hjemmesiden du lastet GEDtreff ned fra, like under fillenken, en lenke til et rapportskjema som jeg ber deg bruke ved feilrapporter. Når det gjelder soknenavn, så brukes der soknenavn omkring 1920-1946, dvs. at sokn som i dag hører til Oslo, dvs. alle sokn i Aker, er henført til Aker i Akershus. Pga. svært mange former for oppsplittinger og sammenslåinger av sokn, kommuner og fylker kan man ikke forvente å få med alle varianter. Derfor dialogen med å manuelt godkjenne de enkelte sokns tilknytninger til dine registrerte stedsnavn.

SKJERMOPPLØSNING

Programmet er optimalisert for skjermer med oppløsning på 1024x768 pixels. Hvis din skjerm er satt opp med 800x600 eller dårligere, bør du stille om skjermen til å bruke 1024x eller høyere. Se mer i hjelpefila for GEDtreff om dette

LYKKE TIL MED BRUK AV GEDTREFF!

Ikke ferdig til å bidra ennå, sa du?? Hmm. Hvem blir noensinne ferdig? Men bidrar du nå, får du kanskje hjelp til å komme deg enda lenger. Eller kanskje er det du som hjelper andre til å finne de slektsdata som kun du sitter inne med og som bidrar til å løse deres store slektsgåte?

FORKLARINGER

GEDtreff ikke-kommersielt medlemsprogram utviklet av Alf Christophersen i DIS-Norge for å lage bidragsfil til DIStreff-tjenesten, samt lage filer med rapporter om mulige feil i dine data, samt forskjellige måter å visualisere dine data. Programmet er kun tillatt brukt av betalende medlemmer i DIS-Norge, Föreningen DIS og DIS-Danmark, evt. også medlemmer av Genealogiska Samfundet – Finland, om denne over tiden deltar i DISBYT-DIStreff-samarbeidet i Norden. Les også mer om hvordan bruke GEDtreff interaktivt overfor dine slektsregistreringer på www.dis-norge.no/DIStreff/prog i de forskjellige pdf-filer du kan laste ned der og studer dem nærmere

DIStreff Datatjeneste utviklet opprinnelig av Olof Cronberg, Föreningen DIS i Sverige, for å identifisere slektsforskere som arbeider med samme slekter som en selv, basert på å kode personer (opprinnelig slektsnavn og patronym) på et slikt vis at man får færrest mulig falske tilslag, men samtidig flest mulig korrekte tilslag, nå også med metoder for å verifisere at man virkelig snakker om samme familie ved å la bidragsytere kunne klatre i de forskjellige slekter som er trukket ut. Mer om DIStreff-tjenesten og hvordan bruke det finner du på hjelpemenyen i høyre vindu før du gjør søk på www.dis-norge.no/DIStreff.

ISP Akronym (forkortelse) for Internet Service Provider, på norsk også Internett-tilbyder. Kommersiell

internett-utbyder, f.eks. Telenor Online, Tele2 (c2i.net) etc.

SMTP Simple Mail Transfer Protocol, protokollen som beskriver hvordan sende e-post til en annen server. Brukes vanligvis om den fysiske maskinen som kjører denne protokollen, f.eks. mail.online.no

IMAP Internet Mail Application Protocol, en måte å administrere mail på slik at du kan også lese mail f.eks. via WEB påreiser etc. PS. Hotmail ser ut til å bruke egen protokoll og kan ikke leses med IMAP-mail oppsett. Outlook og OE har dog støtte for begge protokoller, samt SMTP.

GEDCOM Genealogical Data COMMunication, protokoll for å overføre genealogiske data fra en slektsprogramtype til en annen og utveksling av genealogisk informasjon mellom to eller flere slektsforskere. Standard definert av Jesu Kristi kirke for de Siste Dagers Hellige.

Prosesen går sin gang Har du svært mange data, f.eks. 100000 individer eller mer og lite minne, f.eks. 128 MB RAM eller mindre, eller en langsom maskin, så må du forvente at prosessen tar lang tid. Med lite minne vil programmet fort begynne å bruke disk i stedet for minne for mellomlagring av stedsnavn og personnavn. En slik "paging" kan medføre at programmet stopper helt, spesielt om man kjører andre programmer ved siden av.

For passord, se bak på ditt *Slekt og Data*:

Brukernavn består av "dn" (for DIS-Norge) og ditt 5-sifrede medlemsnr. Hvis medlemsnr er 4-sifret må du sette inn en null foran.

Medlemsnr er et 4 el. 5 sifret tall

Passord består av 3 bokstaver og 3 siffer

1234 dn01234 xyz123
Forsker, Slekts.
Gravlunden 1801
1865 Arkivby

Brukernavn og passord brukes for å logge seg inn på DIS-Norges Internett-tjenester. Unntaket er *Slektsforskerbasen*. Der logger du deg inn med din e-post adresse og passordet du fikk ved registrering.

Husk: små bokstaver i brukernavn/passord!

ETTERLYSNING 2004/62

Olsen/Johansdatter, Skudesnes på Karmøy, før 1801

Er det noen som har opplysninger om Gregorius Olsen (39 år i 1801) og hans kone Anna Johnsdatter (47 år i 1801)? Han er muligens fra Naleid, men i folketellingen i 1801 bodde de i Skudesnes og hadde barna Johannes, Ole, Hans og Anne Martha. Johannes bosatte seg senere på Rennesøy.

Solveig Lunde Rønne
solveig@stryn.net medlnr: 17387

ETTERLYSNING 2004/63

Tune/Moss

Min tipptipptippoldefar var Christian Dahlstrøm. Han var født ca 1781, uvisst hvor. Han kom til Moss før 1813, da han ble gift det året i Moss med Olea Olsdatter fra Tune.

De fikk en sønn Christian som var enebarn. Jeg vet ikke når eller hvor han døde, men det kan ha vært i Halden i 1865. Jeg har prøvd å finne ut hvor Christian var fra, men uten hell. Siden innflytning og utflytningslistene begynner i 1814, har jeg ikke funnet Christian innflyttet i Moss. Dahlstrøm navnet tyder på svenske aner.

Jeg er svært interessert i opplysninger om Christians aner hvis noen vet noe.

Erik Hov
ehovsn@online.no

ETTERLYSNING 2004/64

Jonassen/ Nilsdatter, Kjølstad v/ Modum ca, 1760

Jeg hadde en annonse i blad nr.2 - 2004 annonse 39, angående etterkommere etter Jonassen/ Nilsdatter, Kjølstad v/ Modum ca 1760.

Hvis noen har sendt noe til meg på den adressa, ber jeg dere pent om å sende den på nytt til min nye adresse. Jeg hadde tekniske

problemer med pc-en, og skifta samtidig adresse.

Asgeir Sønsteby
Ellevsætervn. 866, 2380 Brumunddal
Tlf: 62 36 51 86 asgoe@frisurf.no

ETTERLYSNING 2004/64

Kruckow / Krusekoph, Hordaland/ Vesterålen, 1533 – 1811

Jeg etterlyser slekten Kruckow. Navnet skrives på mange måter. Det var en gren som holdt til i Bergen/Hordaland ca 1800.

Det skrives at den adelige mannslekten døde ut med Jørgen Kruckow i 1601. Men flere kilder antyder at det er flere grener av slekten som kom til Norge i første halvdel av 1500 tallet.

Bjørn Terje Sandvær
Furebakken 3
6100 Volda
tlf: 70077039 btsan@start.no

ETTERLYSNING 2004/65

Olsen/Larsen, Akershus-Hedmark

Min oldemor Gunda Olsen ble født i 1874 i Skedsmo Akershus og min oldefar Peder Larsen ble født i 1870 i S.Odalen Hedmark. I tellingsåret 1900 bodde de i Nittedalsgata 33 i Lillestrøm, med sine barn. Så mye har jeg funnet ut. Men det jeg gjerne vil vite er hvor min oldemor vokste opp, gjerne også navn på hennes foreldre/søsken, og hvor min oldefar vokste opp, gjerne navn på hans foreldre/søsken.

Unni Høgberg Johansen
Lundveien 15, 1900 Fetsund
Tlf : 63885940
unnijohansen@hotmail.com

ETTERLYSNING 2004/66

Gulbrandsen/Hansen, Aker

Jeg ønsker opplysninger om Hans Gulbrandsen som er far til Herman Hansen Fjeldstad født 8-2-1885. Funnet

i Vestre Aker kirkebok 1878-1891 nr.124 s.164.

Thor Henry Fjellstad
Hvedsmansv.14
4085 Hundvåg thor.fjellstad@lyse.net

ETTERLYSNING 2004/67

Vibe, Trondheim

Kan noen hjelpe med meg å finne opplysninger om mine tippoldeforeldre Johannes og Hendrikke Vibe og deres barn?

I 1865 bodde de på Johnsløkken Øveien nordre Side i Trondheim. Johannes var 49 år (født 1816?). Han var født i Sparbo, og var fisker av yrke. Hendrikke var 53 år (født i 1812?). Hun var født i Trondheim. I 1865 bodde de sammen med datteren Anna som var 16 år. Hun giftet seg senere med Ole Sigfrid Jacobsen fra Tranøy, og de bosatte seg i Vardø hvor han drev smedverksted. Hendrikke Vibe bodde hos datteren i Vardø i 1875.

Solveig Lunde Rønne
solveig@stryn.net

ETTERLYSNING 2004/68

Olaf Trygve Pedersen fra Kristiania eller Larvik

Har et problem med å finne aner etter min bestefar, Hans far Olaf Trygve Pedersen f. 28.04.1897, tror det er Kristiania men kan også være Larvik. Olaf Trygve's far døde i en arbeidsulykke da Olaf var ca 2 år, han jobbet som konduktør i statsbanen. Olaf Trygves mor het Kristine eller Christine, hun flyttet til Kirkenes etterhvert og jobbet der noen år. Olaf T flyttet med og giftet seg der. Problemet er at jeg ikke kan finne mine oldeforeldre i noen tellinger tilgjengelig på nett.

Roger Monsen
Marselies gate 24
0551 OSLO
tlf: 93898490 monsen@rogermon.net

ETTERLYSNING 2004/69**Smålenenes Amt/ Berg/
Fredrikshald.**

Søker etter opplysninger om forfedre til: **Rasmus Olsen og Boel Helgesdatter**

Gift 27.03.1799 i Berg. I folketelling 1801 For Smålenenes Amt, Fredrikshald bor Familien i Ous, Kleven, No 613: Rasmus Olsen 30 år; Boel Helgesdtr 38; Ole Rasmussen 2. Familien kom mellom 1801 og 1805 til Kristiansand. Rasmus var sansynligvis garver. Han bosetter seg på Kongsågrd hvor det ble opprettet et garveri i disse årene. Ole ble senere garvermester.

Harald Steen
Kongensgt 14, 4610 Kristiansand
tlf 38020476

ETTERLYSNING 2004/70**Hagbart Slinning (Sylthe) fra Halså**

Undertegnede ønsker opplysninger om Hagbart Slinning (Sylthe) fra Halså på Nordmøre. Han døde i Bergen 11.12.1976. Han var gift med Hildur Marie Lund fra Tromsø, født 07.02.1911. Når døde hun? Hagbart og Hildur hadde datteren Lillian Harrieth, født 16.05.1934. Men han skulle visstnok også hatt en datter fra et tidligere forhold. Kan noen hjelpe meg med opplysninger om henne?

Reidar Haltbakk
6680 Halsanaustan reidha@online.no

ETTERLYSNING 2004/71**Sigvard Eriksen Wullum fra Halså**

Undertegnede søker etter opplysninger om Sigvard Eriksen Wullum, født 17.05.1889 i Halså på Nordmøre. Han var maskinist i utenriksfart og seilte ute under hele siste krig. Han var gift med en Lina, visstnok fra Stavangerkanten. De bodde i Langgaten 21 i Stavanger. De hadde en sønn, Karl S. Wullum, født 24.10.1915, død 10.04.1988. Da faren døde i 1958,

bodde han i Taugt. 21. Han var visstnok ugift og hadde visst heller ikke arvinger?

Reidar Haltbakk, 6680 Halsanaustan
reidha@online.no

ETTERLYSNING 2004/72**Bolette Andersdatter, Sør-Fron**

En av mine 3 x tippoldemødre het Bolette Andersdatter (f. ca 1761, d. 1829 i Sør-Fron). Hun var gift med Torsten Østensen Våle (f. 1764 i Ringeby, d. 1827 i Sør-Fron).

De bodde først sannsynligvis i Ringeby; deretter omkring 1795-95 på Hegge i Søre Lia i Sør-Fron; og flyttet så til husmannsplassen Djupdalen (i nærheten av Søre-Lia i Sør-Fron). Der bodde de til de døde.

Bolette og Torsten hadde 2 sønner; Torsten Torstensen f. 1785 (som havnet i Trondheim) og Østen Torstensen (som bosatte seg på plassen Hagestuen i Vinstra (eller Nord-Fron?). Jeg søker noen som har mer informasjon om Bolette; hvor hun kom fra og hvem som var hennes foreldre/forfedre. Hun kom sannsynligvis utenfra Ringeby/Fron-områdene.

Familienavnet "Casbræckt" er nevnt i tilknytning til Bolette; uten at jeg har klart å finne noe ut om hvor det skrives seg fra. Er det noen som kjenner til navnet Casbræckt eller noe som ligner?

Per Vidar Bredesen
per.vidar.bredesen@idun.no

ETTERLYSNING 2004/73**Karoline Antonsdatter fra Gesäter i Dalsland/Sverige**

Min oldemor (min fars farmor) heter Karoline Antonsdatter og er født 24.06.1856 i Gesäter i Dalsland i Sverige. Hennes far skal hete Anton Anderson. Hun flyttet til Eidsberg

prestegjeld ved Fredrikstad og giftet seg der i 1890 med Ole Andresen f. 01.02.1852. De flyttet senere til Oslo hvor hun døde i 1944.

Karoline og Ole fikk 4 barn, Karl f. 1882, Oscar f 1885, Anna f. 1887 og Anton f 1890. Anton Andresen er min bestefar og han døde i 1963.

Jeg er på jakt etter opplysninger om Karoline sin slekt. Har kun navnet på hennes far, Anton Anderson. Har noen opplysninger om Karoline og hennes opphav, og vil dele opplysningene med meg, er jeg takknemmelig.

Per Aase Andresen
Solveien 5 b, 5161 LAKSEVÅG
tlf : 55 34 56 48 / 97 04 79 93
pe-aa-an@online.no

ETTERLYSNING 2004/74**Søraas/Hovland, Bergen**

Jeg etterlyser søskenparet Marry og Kjell, etter foreldre, Agnes, f. i Valdres. (Hun var halvsøster til min bestemor), og Michael. Disse bodde i Bergen, og hadde hytte i Fana i 1947.

Oddleif Olsrud
Bøagoto, 2910 Aurdal
magolsru@online.no

ETTERLYSNING 2004/75**Jeg etterlyser navn i slekten min**

Nils Aabol Johansen
Jegerveien 8, 3235 Sandefjord
tlf : 33466902
jubel_nissen@hotmail.com

ETTERLYSNING 2004/76**Hans A. von Garden, Nedstrand/
Avaldsnes, 1720/1790**

Hans von Garden giftet seg med Anne Marie Godtzen ca 1720 muligens i Nedstrand. Iflg Sjæleregister Rogaland s 190 bodde de

på Høye Vardene i 1758. I 1751 bodde der en Jens Hansen von Gaarden på Håland i Randaberg. Kan dette være sønnen?

Har noen opplysninger om dato/sted for gifte i Nedstrand, fødselsår/sted fro Jens Hansen von Garden på Randaberg?

Nicol Hjorth-Olsen
Paradisv 91, 4015 Stavanger
inger.jorunn.risanger@online.no

ETTERLYSNING 2004/77

Anders Lengberg fra Moss, 1726

Jag är en bestemor i Sverige som har en anfader vid namn Anders Lengberg, född och begravd i Moss. Han var enligt uppgift född 1726. Tidigt i sitt liv kom han till Sverige och Donsö (en ö i Göteborgs södra skärgård, där jag bor).

Han hade en son född 1745 vid namn Håkan Andersson, vars moder och födelseplats jag inte har några uppgifter om.

Min teori om Lengberg är att han kom till Donsö som änkeman med sonen och blev omhändertagen av Löjtnant Jonas Donberg och blev som en son i huset.

Anders gifte sig senare med en dotterdotter till Donsberg vid namn Anna-Stina Olofsdotter (1765-1819) (Också kallad Stina Olsdotter).

Nu undrar jag om du har någon möjlighet som DIS-fadder att finna några uppgifter i Moss om Anders Lengbergs historia och familj?

Lizzie Fhager
DIS-väst, Sverige, medlem: 14156
lizzie_fhager@swipnet.se

ETTERLYSNING 2004/78

Otto Emil Andresen fra Nes på Romerike/Kristiania, 1872

Har fått litt opplysninger om min oldefar Otto Emil Andresen. Han er født 25. Febr. 1872 i Nes på Romerike. Dette er alt jeg har dessverre.

Noen som vet noe mer om denne mannen/familien? Han var murer. Så er det barn av etterkommere til disse jeg skulle hatt kontakt med: Esther Solveig Andresen f. 10/6-1899 Henry Martin Andresen f. 11/5-1901 Gudrun Elfrida Andresen f. 4/11-1903 Martha Ofilia Andresen f. 12/4-1905

Så om det er fler etterkommere etter det siste barnet enn min familie? Roald Karsten Andresen f. 5/9-1908... (dette er min farfar... Dessverre vet jeg ikke noe om han, da mine besteforeldre var skilt... Siste bobel for Roald var Åkerbergveien i Oslo... Det står han er født i Nes på Romeriket, men i ft. for 1909 er alle barna født i Kristiania.

Vil vite litt om Severine Andresen også. Hun er født Hansen... Men finner henne IKKE! Tar i mot all info om disse personene.

Lisbet Andresen Lorgen
Latinskolegata 1, 6004 Ålesund
llor@adsl.no

ETTERLYSNING 2004/79

Simen Sigbjørnsen og hustru Martha fra Risør, 1800

Etterlyser opplysninger om forfedre til Simen Sigbjørnsen og hustru Martha (vet ikke pikenavnet). De bodde i Risør, muligens på Tangen.

De hadde to barn, Inger Gurine (06.10.1860 - 13.02.1933) og Søren Martin (25.04.1876 - 21.03.1941). Videre slekt har jeg.

Noen mener at Simen og Martha skal ha flyttet fra Gjerstad til Risør og tatt hele huset med seg.

Lars Gunnar Røed
Krabbegata 86, 3295 HELGEROA
tlf : 33 18 80 47 lars-gr@online.no

ETTERLYSNING 2004/80

Bjørnør, 1700 - 1900

Jeg ønsker opplysninger om slekten til Margrete Mathiasdotter født ca 1815 i Bjørnør. Gift med Kristoffer Olson Golmen, født 1804 i Edøy. De hadde følgende barn : Kristine født 1831, Olava født 1833, Oluf Martin født 1836 (min tippoldefar), Karoline født 1842, Mette Malene født 1846, John Peder født 1848, Kristian Fredrik født 1851, Karen født 1854, Johan Andreas født 1857 og Henning Mathias født 1859.

Jeg mangler alle opplysninger om tippoldefars søsken. Har heller ingen opplysninger om tipp- tippoldeforeldrene mine og deres tidligere slekt.

Knut Olav Hjelen
Kristiansund knut.olav.hjelen@nktv.no

ETTERLYSNING 2004/81

Jone Jonson fra Bjelland i Ryfylke

Jeg søker opplysninger om min morfar Jone Jonson, Han var født i 1877 i Bjelland v/Fister i Ryfylke. Foreldrene var Jone Villumson, født 1848 og Ranveig Olsdotter født 1843. Jone møtte min mormor, Martha Aasland, født 22.juli 1881 i Aasland v/Skiftun en gang i 1903/1904, og hun fikk en datter, Olga Aasland født 16.oktober 1904. De var da ikke gift. Nå har ikke jeg kunnet finne noe om min morfar før han giftet seg med ovennevnte Martha i 1913. De fikk deretter 4 barn, og var bosatt i Stavangerområdet. De kjøpte senere gård på Tasta. Jone døde 9.feb 1923.

Kan noen hjelpe meg med å finne ut hvor Jone var mellom 1904 og 1913 ??

Karl Nesvik
Sandbekkfare 29, 2006 Løvenstad
tlf 92 80 75 00 karl.nesvik@chello.no

ETTERLYSNING 2004/82**Hansen/Larsen, Kristiania 1800-80**

Jeg søker etter foreldrene og forfedrene til mine tippoldeforeldre, styrmand Peter Christian Hansen, født ca. 1847 og frk., Lovise Larsen, født 1848.

Min oldemor, Alvilde, ble født 6. august 1878 og døpt 8. sept. i Vestre Aker. Bosted var oppgitt å være Balkeby.

Hans Petter Engh
Oppegårdvn. 209, 1405 Langhus
tlf : 92822874 hp-en@online.no

ETTERLYSNING 2004/83**Andersen Steensby, Nord-Odal/ Oslo, 1857-1934**

Jeg ønsker opplysninger om etterkommere etter Ole Andersen Stensby, født i Nord Odal 1857 - død i Oslo ca. 1934. I 1900 bodde han i Thereses gt., og arbeidet i politiet som politietterforsker.

Kan det finnes opplysninger i f.eks. personaloversikter hos politiet, er det noen som vet hvor jeg kan få tilgang til disse i tilfelle.

Hans Hagen
Furuly, 2034 Holter
tlf : 63995385 hanhag2@online.no

ETTERLYSNING 2004/84**Martinsen Rakkestad / Oslo, 1870-1940**

Min onkel Edvart Krosby, alias Martinsen født i Rakkestad ca 1870. Bosatt i Oslo, fra jeg kan huske i 1935, men mulig før. Bosted Åkerbergv 50.

Jeg skulle gjerne ha noen opplysninger om ham og hans familiestatus. Hans første kone død.

Gerd Johanne Wiger Krosby
Bekkelia 30, 1481 Hagan
tlf : 67074495 g-johawi@online.no

ETTERLYSNING 2004/85**Ovidie M. Hansdatter**

Søker bistand for å finne forfedre til min oldemor Ovidie Mathilde? Hansdatter. Jeg finner henne i folketellingen for 1900, hvor hun bor på "Grønli" i Lier, gift med Julius Erksen f. 1863 i Rødenæs, Østfold. I.h.t folketellingen er hun født i Kristiania i 1866. De hadde barna Sigurd, Rolf, Anna, Konstance og Julius. Konstance er min mormor.

Finn Halvorsen
fwahal@online.no

ETTERLYSNING 2004/86**Wilhelm Joh(a)nsen og hustru Else Marie Hansdatter, Skedsmo, 1806 - 1870**

Kan noen hjelpe meg å finne foreldre til mine tippoldeforeldre Vilhelm Joh(a)nsen og hustru Else Marie Hansdatter. I følge folketelling for 1865 bodde de begge da på plassen Taarnet i Skedsmo. Vilhelm var sagmester, 59 år. Hans kone Else Marie 50 år. Iflg Skedsmo bygdebok er begge født i Skedsmo. Vilhelm er muligens konfirmert 6.10.1822, og hadde da bopel, "Nitteborgeie." De hadde barna Andreas (utvandret til Chicago), Karen, Christian, Helene og Anne Mathea, f. 1860, min oldemor.

Finn Halvorsen
fwahal@online.no

ETTERLYSNING 2004/87**Slektsbok**

Jeg samler opplysninger til slektsbok og ønsker å komme i forbindelse med tvillingbrødrene Jan Frithjof og Kjell Ove Smedstad født 13/8 1918 i Nittedal, eller etterkommere eller andre som kjenner til dem.

Henry Rogstad
Postboks 201, 1804 SPYDEBERG.
tlf. 69 83 84 14 henry.rogstad@c2i.net

ETTERLYSNING 2004/88**Hansen, Nesodden**

Etterlyser etterkommere etter Palmer Robert Hansen f. 02.11.1906 Alvorn, Fagerstrand Nesodden. Vet at han hadde minst en sønn født etter 1928, og leter etter Palmers barn/barnebarn/oldebarn.

Dersom noen vet noe om disse blir jeg veldig glad for å få formidlet kontakt. På forhånd takk.

Cecilie Karolin
tlf: 971 22 720 ckarolin@start.no

ETTERLYSNING 2004/89**Marit Larsdatter Haugen fra Vågå**

Slektsinteressert etterkommer etter Marit Larsdatter (Haugen) som er født i Vågå i 1797/98 og gift i Bøverdalen i 1821. Hennes foreldre er antakelig Lars Kristensen Haugen født ca 1762 og Ragnhild Andersdatter født ca 1767.

De giftet seg 3. april 1797 i Vågå.

Arnulv Ranum
Ulstadveien 7, 7540 Klæbu
tlf : 72832213
aranum@online.no

ETTERLYSNING 2004/90**Jakobsdatter/Løseth, Meløy/Sande i M&R, 1885-**

Jeg leter etter etterkommere av Kristina Marie Jakobsdatter f. 24.9.1857 i Setvik, Meløy i Nordland. Hun flyttet med mann og barn til Sande i Møre og Romsdal. Mann: Oali Andreas Rasmussen Løseth, datter Regina Jonette Ramine f. 6.3.1881. Finner Kristine som enke på gården Knardal i Sande med to barn, Odin og Klara i år 1900. Kan noen hjelpe? Kristine er søster til min tippoldemor.

Anne-Rita Kolberg
Øvre Hylla 6, 8160 Glomfjord
tlf : 911191114 annekol@online.no

ETTERLYSNING 2004/91

Pedersen/Martinsdatter, Ramnes/ Hof i Vestfold/Drammen/ Vestfossen 1856-1920

Jeg har et hull i min mors slekthistorie og det er min tippoldefar Peder Pedersen f. 1856 i Ramnes, Vestfold. 31.03.1881 ble han gift med Maren Andrine Martinsdatter i Hof, Vestfold. De fikk 3 sønner, Magnus (min ldefar) f. 1883, Hagbart f. 1885 og Didrik f. 1889. Ved FT i 1900 bodde familien i Maridalsveien 181 på Sagene og tippoldefar var snedkersvend på Nydalen. Jeg har funnet Hagbarts konfirmasjon i kirkebok for Sagene i 1901 men ikke Didriks. Har hørt at de flyttet til Vestfossen eller området rundt Drammenselven.

I vielsesoppføringen står Peders far oppført som Møller Peder Pedersen. Marens far var murer og forpakter Martin Olsen fra Hof i Vestfold.

Marens familie vet jeg mye om, men ikke Peders.

Anne-Grethe Paulseth Nilsen
Rustadsaga 6
0693 Oslo
an-p.ni@online.no

ETTERLYSNING 2004/52

To etterlysninger

Jeg står helt fast når det gjelder nedenfornevnte personer. Det vil derfor være fint om jeg kan få disse etterlysningene inn i Slekt og Data.

Etterlysning 1:

Min mor, Aslaug Jensine ble født på Christiania Fødselsstiftelse den 24. oktober 1898. Hennes mor var ugift og het Jensine Kathrine Fredriksen, yrke tjenestepike. Hennes far er oppgitt til å hete Albert Olsen, yrke sadelmager. Min mor fortalte at han var tvilling. Min mor ble adoptert av Amalie og Martin Hamborg. I 1900 bodde de i Mellemgaden 38, Drammen. (I folkeregisteret står etternavnet opp-

ført med Hamberg.) Jensine Katrines far het Paul Kristian Fredriksen, hennes mor Jacobine Gunder? Født 16. juni 1879 Tangen, Drammen, døpt 21. september 1879. Hun reiste til Amerika med båten "Oslo" fra Oslo den 8. juni 1906 til New York under etternavnet Fredriksen. Hennes siste oppholdsted var Kristian IV 5 II, Oslo. Hennes yrke var tjenestepike. Etter det min mor har fortalt, skal hun ha giftet seg i Norge og fått flere barn før hun alene dro over til New York. Hun skal ha truffet en mann på skipet over til New York som hun senere giftet seg med. Finnes det slektninger i Norge som kan fortelle meg mer om min bestemor Jensine Katrine, min bestefar Albert Olsen og mine oldeforeldre Paul Kristian Fredriksen og Jacobine Gunder?

Etterlysning 2:

Min farfar, Anton Amund er født i Skien 03. juli 1869. Han kalte seg Amundsen, men det er visnok ikke hans fødenavn. Han giftet seg med min farmor Anette Olsen, og fikk 2 barn, Olaf Alfred i 1894 og Anne Marie i 1896. I 1900 bodde de i Hospitalgaden 8, Christiania, senere Gamlebyen i Oslo, og i de senere år Rosenhofgaten 7, Oslo. Jeg tror at min farfar må ha bodd i nærheten av Skien da han ble født der. Har søkt på hans fornavn flere steder i Telemark, uten resultat. Hvis det finnes slektninger etter ham som kan fortelle meg hva hans etternavn opprinnelig var, hvor han vokste opp, og også om hans foreldre?

Hvis det skulle være noen som har opplysninger om ovennevnte personer, ville det være hjelpe meg meget. Det er ikke så lett å finne tilbake når foreldrene mine er døde og jeg ikke, dengang de levde, spurte etter mine forfedre.

Aagot Anette Holmen
Langlandsfaret 43
2214 Kongsvinger
anette.hedmark03211027@c2i.net

OKTOBER

✖ **25. oktober DIS-Hordaland**, Bergen, Kyrkjekrinsen Skole. Kurs i gotisk skrift i regi av Åsane historielag og går hver mandag t.o.m. 22. nov. Kurset koster 300,- kr. for medl.

✖ **26. oktober DIS-Nord-Trøndelag**, Namsos

✖ **28. oktober 18:30 DIS-Rogaland**, Sandnes Bibliotek (Kartevoll-rommet), 4.etg. Brukermøte Family Tree Maker

LØRDAG 30. OKTOBER SLEKTSFORSKERDAG 2004

✖ **DIS-Vestfold**, Flere steder i Vestfold

✖ **DIS-Østfold**, Askim kulturhus

✖ **DIS-Rogaland 10:00**, Sandnes Kulturhus
SLEKTSTORG: Innføring i slektsgranskning; Demonstrasjon av slektsprogram; Dataregistrering av kildemateriell; Slektsstrær og kalligrafi; Slektsgranskning på Internet; DIStreff databasen for slektsgranskere; Historie- og Ættesogelag; Foreninger og institusjoner

FOREDRAG: 11:00-11:45 Førstekonservator Arnvid Lillehammer: Reisepass som slekthistorisk kildemateriale; 12:30-13:15 Professor Torstein Jørgensen: Synder og Pavemakt. Botsbrev fra Norge til Pavestolen i Sen-Middelalder; 13:45-14:30 Bygdebokforfatter Jørg Eirik Waula: Hvordan skrive slektsbok.

✖ **DIS-Buskerud kl 10:00 - 14:00**, Kongsberg Bibliotek

✖ **DIS-Buskerud kl 10:00 - 15:00**, Drammen Bibliotek

✖ **DIS-Sør-Trøndelag 10:00**,

Gunnerusbiblioteket og Suhmhuset

✖ **DIS-Telemark 10:00 - 14:00**, Porsgrunn, Skien Bibliotek i samarbeid med Grenland Ættehistorielag og Norsk Slekthistorisk Forening

✖ **DIS-Oslo/Akershus 10:00**, Høyskolen i Oslo - Pilestredet Park 35

FOREDRAG: Knut Sprauten presenterer Norsk Lokalhistorisk Institutt; Nils Johan Stoa - Statsarkivar ved Statsarkivet i Kongsberg forteller om kilder og kriminelle forfedre; Tone Moseid presenterer DIS-Norge og foreningens tilbud til medlemmene.

✖ **DIS-Hedmark 10:00 - 16:00**,

Statsarkivet Hamar, Høgskolen i Elverum i samarbeid med Hedmark Slekthistorielag og Sør-Østerdal Slekthistorielag.

✖ **DIS-Buskerud 10:00 - 14:00**, Hønefoss, Ringerike folkebibliotek

Husk slektsforskerdagen: Lørdag 30. oktober

✖ **DIS-Troms kl 11:00 - 15:00** Tromsø, Statsarkivet, Breivika, Universitetsområdet, Demonstrasjon av slektsprogram; Kildesøk; Kilderegistrering: Digitale avskrifter av slektsdatakilder som kirkebøker o.a.; Foredrag om slektskilder v/NEB; Foredrag om kilderegistrering v/HPF; Salg av materiell og hjelpemidler; Hans-Petter Falao og Nils Erik Bjørklund

✖ **DIS-Salten slekthistorielag 11:00**, Bodø, City Nord

NOVEMBER

✖ **1. november 19:00 DIS-Vestfold**, Sandefjord, Ranvik ungdomsskole

✖ **2. november 18:30 DIS-Rogaland**, Sandnes, Lura Bydelshus - Kafeteria Brukermøte Embla Familie og Slegt

✖ **2. november 18:30 DIS-Vest-Agder**, Kristiansand, Statsarkivet, Norman Liene kasserer

✖ **3. november 18:00 DIS-Hedmark**, Statsarkivet Hamar. Arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale.

✖ **3. november 18:00 DIS-Oslo/Akershus**, Oslo, Deichmanske bibliotek, hovedbiblioteket presenterer sine tjenester og ressurser for slektsgranskere. 2 foredrag mellom kl. 18.00 og 19.00: 1. Deichmansbygget / historikk v/ Johan Ellefsen; 2. Slekthistoriske ressurser på Deichmanske v/Ole Skimmeland. Kaffepause før omvisning i biblioteket. Oppmøte ved hovedinngang kl. 18.00. Henrik Ibsensgt. I på Hammersborg (ved regjeringskvartalet)

✖ **4. november 18:00 DIS-Rogaland**, Stavanger, Godalen videregående skole Slektsdrøs og Internett

✖ **4. november 18:30 DIS-Sør-Trøndelag**, Rosten hallen. Befolkningen i Trondheim i middelalderen og Hvorfor er middelalderforskning så vanskelig. v/ Tore Hermundsson Vigestrust

✖ **4. november 19:30 DIS-Hordaland-Kvinnherad**, Husnes, Kvinnherad bibliotek

✖ **4. november 20:00 DIS-Salten slekthistorielag**, Bodø bibliotek. Hvordan lager du ei slektsbok v/Valter Hauglid

✖ **8. november 18:30 DIS-Telemark**,

Porsgrunn Bibliotek. Slektssoke frå Kviteseid. Bruk av phpGedView-programmet v/Geir Håkon Eikland

✖ **8. november 19:00 DIS-Haugaland**, IOGT-huset i Haugesund (Bjergvindsgt 40) Guro Skjelstad, Arkeologisk Museum, Stavanger

✖ **9. november 18:30 DIS-Rogaland**, Sandnes, Lura Bydelshus - Kafeteria. Brukermøte Brothers Keeper - På dette møtet som er det første etter Slektsgranskerdagen regner vi med at det blir en del nye brukere. Vi vil derfor vise grunnleggende bruk av programmet, spesielt ting som er nyttige å vite om registrering.

✖ **10. november 18:00 DIS-Oslo/Akershus** Brukergruppe Brothers Keeper, Oslo, Ullevålsveien 1. Har du problemer med noe i BK, eller kanskje funnet en fin måte å gjøre noe på? Ta gjerne med deg bærbar PC, men, dette er ikke noe krav! v/Otto Jørgensen

✖ **10. november 18:30 DIS-Vestfold**, Stokke bygdetun Arbeidsmøte

✖ **10. november 19:30 DIS-Haugaland** brukergruppen Embla, IOGT-huset i Haugesund (Bjergvindsgt 40)

✖ **13. november 10:00 DIS-Vest-Agder**, Kristiansand, Statsarkivet. Arkivenes dag.

✖ **13. november 11:00 DIS-Østfold**, Fredrikstad Rådhus. Presentasjon av div. slekt-registreringsprogram v/Ole Bjørn Darrud. Møtet kombineres med Arkivenes dag arrangert av Fredrikstad kommunearkiv. Foredrag. Utstillinger.

✖ **15. november 19:00 DIS-Aust-Agder**, Arendal, Kløckers hus. Kristen Taraldsen forteller om "Bankkrakket i Arendal"

✖ **17. november 18:30 DIS-Rogaland**, Statsarkivet i Stavanger. Foredragsholder: Jan Eivind Myhre

✖ **17. november 19:00 DIS-Hordaland**, Bergen, Kronstad Hovedgård. Brukermøte

✖ **18. november 18:30 DIS-Vestfold**, Stokke bygdetun. Det er mange slektsprogrammer, men hvilket skal du velge og hva passer for deg? Hva skal du velge i mengden som finnes? Alle har de sine styrker, svakheter og muligheter. Vi får besøk av testansvarlig av slektsprogrammer, Ole Bjørn Darrud, som i mange år har vurdert de forskjellige programmene og fulgt deres utvikling og kanskje stagnasjon.

✖ **30. november DIS-Nord-Trøndelag**, Namsos

DESEMBER

✖ **1. desember 18:00 IS-Hedmark**, Statsarkivet Hamar Abeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Siste møte før jul - serverer Gløgg og Pepperkaker.

✖ **1. desember 18:00 DIS-Oslo/Akershus**, Slekstorg med "nogo attåt"

✖ **2. desember 18:00 DIS-Rogaland** Slektsdrøs og Internett, Soma, Godalen videregående skole

✖ **2. desember 18:30 DIS-Sør-Trøndelag**, Rostenhallen. Juleavslutning med historisk sus!

✖ **2. desember 19:30 DIS-Hordaland-Kvinnherad**, Husnes, Kvinnherad bibliotek

✖ **2. desember 20:00 DIS-Salten slekthistorielag**, Bodø bibliotek. Beirnslekter til ca 1800 v/ Øystein Ringaker

✖ **6. desember 19:00, DIS-Vestfold**, Sandefjord, Ranvik ungdomsskole

✖ **7. desember 18:30 DIS-Rogaland** Brukermøte Embla Familie og Slegt, Sandnes, Lura Bydelshus

✖ **7. desember 18:30 DIS-Vest-Agder** julebord, Vennesla, Restaurant Løa

✖ **11. desember 11:00 DIS-Østfold**, Bøndene Hus, Råde

✖ **13. desember 18:30 DIS-Telemark** julemøte, Porsgrunn Bibliotek

✖ **13. desember 19:00 DIS-Haugaland** julemøte, IOGT-huset i Haugesund Foredragsholder Lasse Skjoldal

✖ **14. desember 19:30 DIS-Haugaland** brukergruppen Embla, IOGT-huset i Haugesund Vi møtes i kjelleren.

✖ **15. desember 19:00 DIS-Hordaland** julemøte, Bergen, Kronstad Hovedgård

✖ **16. desember 18:30 DIS-Vestfold** julemøte, Stokke bygdetun

Figur 1. Eksempel på gårdskart, med ortofoto som bakgrunn og markering av markslagsgrenser (gult) og eiendomsgrenser (rosa) for landbrukseiendommen.

Marklagskart og gårdskart

Av Jan Eri

Den moderne slektsforsker ønsker seg flere midler til å gjøre sin presentasjon av slektshistorien mer levende og til å gi den bredere appell. Kart er et godt hjelpemiddel i så henseende. Jakten på nyttige kart for slektsforskere har ført DIS-Norge til NIJOS (Norsk Institutt for jord- og skogkartlegging) på Ås i Akershus. NIJOS er en av de store aktørene innenfor produksjon og bruk av geodata, og er da også tilknyttet Geovekst-avtalen som samordner slike aktiviteter i Norge.

Blant NIJOS mange kartprodukter er spesielt Gårdskartet interessant. Dette er kart med målestokk 1:3000 - 1:8000 som bl.a. brukes for å finne riktig arealtall for tilskudd i jordbruket. Gårdskartet har ortofoto (målestokkriktig flybilde) som bakgrunn for selve kartet, noe som gjør det spesielt lett å kjenne seg igjen i terrenget. Disse kartene er gratis for bøndene, som også har anledning til å gi andre rett til å bruke kartene (i papirform, ikke-kommersielt). Det vil si at du ved å ta kontakt med bonden som eier «din» slektsgård, kan få tillatelse til å bruke slike kart i dine egne presentasjoner.

Foreløpig er det bare en del av landet som dekkes av disse kartene, men flere kommer til hvert år. Informasjon om dekning finner du på www.nijos.no.

Et annet NIJOS produkt er digitalt marklagskart (DMK). Dette er en detaljert kartserie som viser arealenes tilstand sett med jord- og skogbruksøyne. Innsyn i DMK via NIJOS' nettsider dmk.nijos.no (se «velg kart når du vil søke og zoome i markslagskart») og uttak på generalisert form (som arealressurskart), jf. figur 2 er fritt, men nedlasting av digitale data har begrens-

ninger. På dmk.nijos.no kan du velge fylke og kommune, og ellers «zoome» og velge utsnitt ved å bruke musa. Husk alltid å oppgi kilde dersom du benytter kartene i dine egne presentasjoner: «Kart er gjengitt med tillatelse fra»

Figur 2. Eksempel på innsyn via dmk.nijos.no. Vi ser et utsnitt av Norges Landbrukshøgskole med fordeling av ulike markslag i tillegg til bl.a. eiendomsinformasjon (gårds- og bruksnummer og eiendomsgrenser).

Tilgangen til det kartmateriale som utarbeides i Norge, er stort sett regulert ved rettigheter som kontrolleres av Geovekst-gruppen, som fra neste år vil videreføres som «Norge Digitalt». DIS-Norges styre har engasjert seg i arbeidet med å gjøre kartmateriale bedre tilgjengelig for slektsforskere. I den forbindelse nevnes også foreningens samarbeid med Statens kartverk om historiske kart (se Slett og Data nr. 1/2003, side 24).

Nr. 4-2004
kommer i desember.
Neste nr. deretter
kommer i mars.
Stoff til neste nummer
må være redaksjonen
i hende innen 1. november 2004.